

[Versie ten behoeve van de consultatie en uitvoeringstoetsen]

Besluit van ... houdende bepalingen voor een experiment met instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie gericht op onder meer een vermindering van de lasten die gepaard gaan met de accreditatie in het hoger onderwijs (Besluit experiment instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie)

Op de voordracht van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, van xxx, nr. WJZ/1084526 (7158), directie Wetgeving en Juridische Zaken, in overeenstemming met Onze Minister van Economische Zaken;

Gelet op de artikelen 1.7a, eerste en tweede lid, en 5a.2, eerste lid, van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van xxx, nr. xxx);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van xxx, nr. xxx, directie Wetgeving en Juridische Zaken, uitgebracht in overeenstemming met Onze Minister van Economische Zaken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Hoofdstuk 1. Algemeen

Artikel 1. Begripsbepalingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

deelnemende instelling: instelling voor hoger onderwijs die op grond van artikel 10 is geselecteerd voor deelname aan het experiment;

instelling voor hoger onderwijs: instelling voor hoger onderwijs als bedoeld in artikel 1.1 van de wet;

instellingsbestuur: instellingsbestuur als bedoeld in artikel 1.1 van de wet;

instellingstoets kwaliteitszorg: instellingstoets kwaliteitszorg als bedoeld in artikel 1.1 van de wet;

kwaliteitsaspecten I:

a. voor zover het een deelnemende instelling betreft waaraan een instellingstoets kwaliteitszorg is verleend de aspecten van kwaliteit, genoemd in artikel 5a.13f, eerste lid, onder a en c, van de wet;

b. voor zover het een deelnemende instelling betreft waaraan geen instellingstoets kwaliteitszorg is verleend de aspecten van kwaliteit, genoemd in artikel 5a.8, tweede lid, onder a en c, van de wet;

kwaliteitsaspecten II:

a. voor zover het een deelnemende instelling betreft waaraan een instellingstoets kwaliteitszorg is verleend de aspecten van kwaliteit, genoemd in artikel 5a.13f, eerste lid, onder b en d, van de wet;

b. voor zover het een deelnemende instelling betreft waaraan geen instellingstoets kwaliteitszorg is verleend de aspecten van kwaliteit, genoemd in artikel 5a.8, tweede lid, onder b, d, e, f en g, van de wet;

medezeggenschapsraad: gemeenschappelijke vergadering als bedoeld in artikel 9.30a, 10.16b, of 11.13 van de wet, universiteitsraad als bedoeld in artikel 9.31 of 11.13 van de wet, of medezeggenschapsraad als bedoeld in artikel 10.17 van de wet;

NVAO: accreditatieorgaan als bedoeld in artikel 5a.2, eerste lid, van de wet;

Onze Minister: Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;

wet: Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

Hoofdstuk 2. Doel, duur en inhoud van het experiment

Paragraaf 2.1. Doel en duur van het experiment

Artikel 2. Doel van het experiment

Het doel van het experiment is te onderzoeken of de introductie van instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie voor de deelnemende instellingen voor hoger onderwijs leiden tot:

- a. het versterken van de kwaliteitscultuur binnen de instelling voor hoger onderwijs;
- b. meer eigenaarschap voor studenten en docenten;
- c. een doelmatiger accreditatiestelsel, leidend tot minder ervaren lasten, minder administratieve lasten en hogere baten.

Artikel 3. Duur van het experiment

Het experiment duurt van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2023.

Paragraaf 2.2. Afwijkingen van de wet

Artikel 4. Afwijkingen van artikel 5a.2 WHW

In afwijking van artikel 5a.2, tweede lid, van de wet, is artikel 13 van toepassing.

Artikel 5. Afwijkingen van artikel 5a.2a WHW

1. Het accreditatieorgaan werkt in afwijking van artikel 5a.2a van de wet voor de verlening van de accreditatie in het kader van dit experiment volgens de wijze beschreven in de bijlage bij dit besluit. Voor zover in bijlage 1, behorende bij dit besluit, geen afwijking is beschreven, is het accreditatiekader, bedoeld in artikel 5a.2a van de wet, van toepassing.
2. Voor de beoordeling van de kwaliteitsaspecten II wordt in afwijking van artikel 5a.2a van de wet ten minste voldaan aan de voorschriften die zijn opgenomen in bijlage 2, behorende bij dit besluit.

Artikel 6. Afwijking van artikelen 5a.8, 5a.9, 5a.10 en 5a.13f WHW - instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie

Indien aan een instellingsbestuur instellingsaccreditatie als bedoeld in artikel 11 is verleend worden de opleidingen aan die instelling, in afwijking van de artikelen 5a.8 tot en met 5a.10 of 5a.13f van de wet, bij accreditatie beoordeeld op grond van paragraaf 2.5.

Artikel 7. Afwijking van hoofdstuk 9, titel 2, hoofdstuk 10, titel 3, en hoofdstuk 11, paragraaf 4, WHW

In afwijking van de artikelen 9.30a, tweede lid, 9.33, eerste lid, 10.16b, tweede lid, 10.20, eerste lid, respectievelijk 11.13, eerste lid, van de wet, zijn op de deelname aan het experiment de artikelen 9, eerste lid, onder a, en 12, tweede lid, van toepassing.

Paragraaf 2.3. Aanvraag en selectie deelname aan het experiment

Artikel 8. Aanvraag tot deelname aan het experiment

1. Een aanvraag tot deelname aan het experiment wordt uiterlijk 8 weken na de datum van inwerkingtreding van dit besluit door het instellingsbestuur ingediend.
2. Een aanvraag die na deze datum wordt ingediend, kan uitsluitend door Onze Minister worden gehonoreerd indien minder dan zes instellingen voor hoger onderwijs zijn toegelaten tot deelname aan het experiment en indien niet meer dan een jaar is verstreken na aanvang van de duur van het experiment, bedoeld in artikel 3.

Artikel 9. Vereisten voor deelname aan het experiment

1. Onze Minister kan op aanvraag van het instellingsbestuur goedkeuren dat een instelling voor hoger onderwijs deelneemt aan het experiment, indien:
 - a. het instellingsbestuur:
 - 1°. van een bekostigde instelling voor hoger onderwijs, instemming van de medezeggenschapsraad heeft verkregen voor deelname aan het experiment, of
 - 2°. van een niet-bekostigde instelling voor hoger onderwijs, voldoende draagvlak voor het experiment onder studenten en docenten aantoont;
 - b. de opleidingen waarmee het instellingsbestuur wenst deel te nemen aan het experiment ten minste eenmaal zijn geaccrediteerd;
 - c. het instellingsbestuur beschrijft op welke wijze de met dit besluit geboden innovatieruimte ten aanzien van de kwaliteitsaspecten II wordt benut; en
 - d. aan het instellingsbestuur, voor zover in de periode van zes jaar voorafgaand aan de datum van aanvraag tot deelname aan het experiment een herstelperiode als bedoeld artikel 5a.12a, eerste lid, van de wet is verleend, na afloop van die herstelperiode in alle gevallen opnieuw accreditatie is verleend, of de aanvraag tot het verlenen van accreditatie is ingetrokken.
2. Een instellingsbestuur van een instelling voor hoger onderwijs waaraan **geen instellingstoets kwaliteitszorg** is verleend, kan slechts deelnemen aan het experiment, indien de instelling voor hoger onderwijs in de periode van zes jaar voorafgaand aan de datum van aanvraag tot deelname aan het experiment voor alle opleidingen aan die instelling het oordeel goed of excellent, bedoeld in artikel 5a.8, eerste lid, onder d, van de wet, heeft verkregen voor het bedoelde in artikel 5a.8, tweede lid, onder g, van de wet.

Artikel 10. Advies NVAO en selectie deelnemende instellingen

1. Onze Minister vraagt advies aan de NVAO alvorens op de aanvraag, bedoeld in artikel 9, eerste lid, te beslissen.
2. De NVAO toetst of aan de voorwaarden, bedoeld in artikel 9, is voldaan. Ten aanzien van de voorwaarde, bedoeld in artikel 9, eerste lid, onder c, wordt uitsluitend getoetst of de beschrijving aanwezig is.
3. Aan het experiment nemen ten hoogste zes instellingen voor hoger onderwijs deel.
4. Indien meer dan zes instellingsbesturen een aanvraag tot deelname aan het experiment indienen, adviseert de NVAO Onze Minister welke instellingen kunnen deelnemen aan het experiment gelet op de diversiteit van instellingen voor hoger onderwijs. Indien dat leidt tot een groep die groter is dan zes deelnemende instellingen,

wordt de resterende looptijd van de verleende instellingstoets kwaliteitszorg meegewogen in het advies.

Paragraaf 2.4. Verlening instellingsaccreditatie

Artikel 11. Verlening instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie aan geselecteerde instelling

1. Aan een instelling voor hoger onderwijs die is toegelaten tot deelname aan het experiment wordt van rechtswege een instellingsaccreditatie verleend.
2. De instellingsaccreditatie vervalt gelijktijdig met de vervaldatum, genoemd in artikel 26. De instellingsaccreditatie blijft van toepassing voor een aanvraag tot verlening van accreditatie die bij de NVAO is ingediend indien de visitaties zijn gestart op een tijdstip voor de vervaldatum, bedoeld in de eerste volzin.
3. Artikel 5a.9, negende lid, van de wet is van overeenkomstige toepassing op de verlening van accreditatie op grond van paragraaf 2.5.

Paragraaf 2.5. Lichtere opleidingsaccreditatie

Artikel 12. Deelnemende opleidingen

1. Het instellingsbestuur deelt binnen een redelijke termijn aan de NVAO mede met welke opleidingen zij deelneemt aan het experiment.
2. Tot een wijziging van de deelnemende opleidingen besluit het instellingsbestuur niet eerder dan nadat instemming van de medezeggenschapsraad is verkregen. Een wijziging van de deelnemende opleidingen wordt onverwijld medegedeeld aan de NVAO.

Artikel 13. Visitatiegroep en visitatiepanel

1. Het instellingsbestuur van een deelnemende instelling kan een commissie van deskundigen samenstellen ter beoordeling van een opleiding op de kwaliteitsaspecten II.
2. Het instellingsbestuur kan besluiten de commissie, bedoeld in het eerste lid, ook de kwaliteitsaspecten I te laten beoordelen. In dat geval is artikel 5a.2, tweede lid, tweede volzin, van de wet van toepassing op die beoordeling.
3. Het instellingsbestuur kan besluiten de opleidingen waarmee de instelling deelneemt aan dit experiment, in afwijking van artikel 5a.2, lid 3a, niet door de NVAO in te laten delen in visitatiegroepen. Indien het instellingsbestuur dat besluit, geeft de deelnemende instelling op andere wijze vorm aan de beoordeling van de vergelijkbaarheid van de opleidingen voor de kwaliteitsaspecten I.

Artikel 14. Beoordeling opleidingen met lichtere opleidingsaccreditatie

1. Bij de beoordeling van de aanvraag om accreditatie voor een opleiding van een deelnemende instelling worden uitsluitend de kwaliteitsaspecten I door de NVAO beoordeeld.
2. De kwaliteitsaspecten II worden op een door de deelnemende instelling te bepalen wijze beoordeeld, daarbij is het accreditatiekader, bedoeld in artikel 5a.2a van de wet, niet van toepassing op de opleidingsbeoordeling, met uitzondering van het bepaalde in bijlage 1, behorende bij dit besluit.
3. Over kwaliteitsaspecten II wordt geen verantwoording afgelegd aan de NVAO.
4. De opleidingen worden ten minste eens in de zes jaar op een door het instellingsbestuur te bepalen moment beoordeeld op de kwaliteitsaspecten II. De beoordeling vindt ten minste een maal plaats gedurende de experimenteerperiode, bedoeld in artikel 3, en vindt niet later plaats dan twee jaar na afloop van de geldigheidsduur van het laatste besluit tot verlening van accreditatie of wanneer de verleende accreditatie is verlengd niet later dan ten hoogste drie jaar na afloop van de geldigheidsduur van het laatste besluit tot verlening van accreditatie.

Artikel 15. Zorgplicht gereguleerde opleidingen en beroepen

Indien een instellingsbestuur met een gereguleerde opleiding als bedoeld in artikel 1 van de Algemene wet erkenning EU-beroepskwalificaties of een opleiding die opleidt tot een gereguleerd beroep als bedoeld in artikel 1 van de Algemene wet erkenning EU-beroepskwalificaties deelneemt aan het experiment, draagt het instellingsbestuur er zorg voor dat bij de beoordeling van de opleiding de conformiteit met de wettelijke beroepsvereisten wordt beoordeeld.

Artikel 16. Rapport visitatiepanel lichtere opleidingsaccreditatie en transparantie

1. De aanbevelingen uit het rapport van de commissie van deskundigen, bedoeld in artikel 13, worden wat betreft het oordeel over de kwaliteitsaspecten II binnen zeven dagen na vaststelling van dat rapport bekendgemaakt binnen de onderwijsgemeenschap.
2. Het rapport wordt wat betreft het oordeel over de kwaliteitsaspecten II binnen redelijke termijn na de vaststelling bekendgemaakt op een algemeen toegankelijke wijze en indien de NVAO de kwaliteitsaspecten I nog niet heeft beoordeeld, binnen een redelijke termijn na de bekendmaking van die beoordeling.

Artikel 17 Verlening en geldigheidsduur accreditatie

Accreditatie van opleidingen wordt verleend overeenkomstig artikel 5a.9 van de wet.

Artikel 18. Verplichtingen verbonden aan de deelname aan het experiment

Aan de deelname aan het experiment zijn voor de instelling voor hoger onderwijs de volgende verplichtingen verbonden:

- a. het ten behoeve van de evaluatie leveren van de daartoe benodigde gegevens, waaronder in ieder geval:
 - 1°. PM;
 - 2°. PM;
- b. het desgevraagd aan Onze Minister verstrekken van nadere informatie over de deelname aan het experiment;
- c. het verlenen van medewerking aan de monitoring van het experiment, waaronder deelname aan de studiedag die wordt georganiseerd drie jaar na de aanvang van de experimenteerperiode.

Paragraaf 2.6. Beëindiging deelname aan het experiment

Artikel 19. Geen lichtere opleidingsaccreditatie bij onvoldoende voor gerealiseerd eindniveau

1. Indien een opleiding van een deelnemende instelling als onvoldoende wordt beoordeeld op het kwaliteitsaspect, bedoeld in artikel 5a.13f, eerste lid, onder c, onderscheidenlijk artikel 5a.8, tweede lid, onder c, van de wet, is paragraaf 2.5 niet langer van toepassing op deze opleiding.
2. De opleiding, bedoeld in het eerste lid, wordt door de NVAO beoordeeld op de kwaliteitsaspecten II.
3. De beoordeling, bedoeld in het tweede lid vindt plaats binnen een redelijke termijn en voor deze beoordeling is een indeling in een visitatiegroep, in afwijking van artikel 5a.2, lid 3a, van de wet, niet verplicht.
4. Na de herstelperiode, bedoeld in artikel 5a.12a van de wet, wordt de opleiding, bedoeld in het eerste lid, uitsluitend door de NVAO herbeoordeeld op de aspecten van kwaliteit die als onvoldoende zijn beoordeeld.

Artikel 20. Intrekken instellingsaccreditatie in belang van kwaliteit van onderwijs

Onze Minister kan de instellingsaccreditatie, na advies van de Inspectie van het onderwijs, intrekken in het belang van de kwaliteit van het onderwijs.

Artikel 21. Intrekken instellingsaccreditatie op verzoek medezeggenschapsraad

Een aanvraag tot het intrekken van instellingsaccreditatie, bedoeld in artikel 20, kan worden ingediend door:

- a. de medezeggenschapsraad van een bekostigde deelnemende instelling nadat de geschillencommissie, bedoeld in artikel 9.39, eerste lid, artikel 10.26, eerste lid, onderscheidenlijk artikel 11.16, eerste lid, van de wet, uitspraak heeft gedaan over een geschil met betrekking tot het experiment; of
- b. een representatieve vertegenwoordiging van de onderwijsgemeenschap van een niet-bekostigde deelnemende instelling.

Artikel 22. Intrekken instellingsaccreditatie bij niet opnieuw of onder voorwaarden verleende instellingstoets kwaliteitszorg

De instellingsaccreditatie wordt ingetrokken indien aan een deelnemende instelling gedurende de experimenteerperiode, bedoeld in artikel 3, niet opnieuw een instellingstoets kwaliteitszorg wordt verleend of aan de verlening van een instellingstoets kwaliteitszorg voorwaarden als bedoeld in artikel 5a.13e, zesde lid, van de wet zijn gesteld.

Artikel 23. Afwikkeling lopende accreditatieprocedures bij intrekking instellingsaccreditatie

1. Een aanvraag tot verlening van accreditatie die bij de NVAO is ingediend wordt beoordeeld op grond van dit besluit indien de visitaties zijn gestart op een tijdstip voordat de instellingsaccreditatie op grond van artikel 20, 21 of 22 wordt ingetrokken.
2. In afwijking van het eerste lid kan Onze Minister in het belang van de kwaliteit van het onderwijs besluiten dat de opleidingsaccreditatie niet langer op grond van dit besluit wordt beoordeeld.

Hoofdstuk 3. Evaluatie

Artikel 24. Evaluatiewijze

1. Onze Minister evalueert uiterlijk in 2023 het experiment.
2. Bij de evaluatie wordt in ieder geval onderzocht of de wijze waarop het experiment is vormgegeven doelmatig is, mede in relatie tot de administratieve lasten die het gevolg zijn van de deelname aan het experiment.
3. Onze Minister kan zich in het kader van de evaluatie laten bijstaan door een van Onze Minister onafhankelijke deskundige.
4. Voor zover de Inspectie van het onderwijs en de NVAO nog niet op andere wijze betrokken zijn bij de totstandkoming van de evaluatie, stelt Onze Minister hen in de gelegenheid hun zienswijze naar voren te brengen naar aanleiding van een ontwerp van een verslag als bedoeld in artikel 1.7a, vijfde lid, van de wet.

Artikel 25. Evaluatiecriteria

1. Onze Minister evalueert het experiment in ieder geval op basis van de volgende aspecten:
 - a. de kwaliteitscultuur binnen de deelnemende instelling, hierbij wordt in ieder geval onderzocht;
 - 1°. de mate waarin de geboden experimenteerruimte ten aanzien van de invulling van de kwaliteitsaspecten II van invloed is geweest op het interne kwaliteitszorgsysteem en op het accreditatieproces;
 - 2°. de mate waarin de geboden experimenteerruimte om verschillende panels in te richten voor de kwaliteitsaspecten I en de kwaliteitsaspecten II van invloed is geweest op het accreditatieproces;

- 3°. op welke wijze deelnemende instellingen uitwerking hebben gegeven aan onderlinge vergelijkbaarheid van de kwaliteitsaspecten I;
 - 4°. op welke wijze de deelnemende instellingen vorm hebben gegeven aan openbaarmaking van het rapport, bedoeld in artikel 16;
 - 5°. op welke wijze door de deelnemende instellingen uitwerking is gegeven aan de overige ruimte die het experiment biedt om het accreditatieproces in te richten;
- b. het eigenaarschap van studenten en docenten, hierbij wordt in ieder geval onderzocht op welke wijze de geboden experimenteerruimte van invloed is geweest op de rol en het vertrouwen van studenten en docenten in het accreditatieproces;
- c. de doelmatigheid van het accreditatiestelsel, hierbij wordt in ieder geval onderzocht;
- 1°. het effect van het experiment op de administratieve lasten in het accreditatieproces;
 - 2°. het effect van het experiment op de lasten en de ervaren lasten van studenten en docenten in het accreditatieproces;
 - 3°. het effect van het experiment op baten van het accreditatieproces.
2. Onze Minister evalueert of de kwaliteit van onderwijs bij deelnemende opleidingen afwijkt van niet deelnemende opleidingen.

Hoofdstuk 4. Slotbepalingen

Artikel 26. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst en vervalt met ingang van 1 januari 2024, met dien verstande dat dit besluit van toepassing blijft op een op grond van dit besluit verleende accreditatie.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Bijlage 1, behorende bij artikel 5, eerste lid, van het Besluit experiment instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie

In afwijking van en in aanvulling op het accreditiekader, bedoeld in artikel 5a.2a van de wet, geldt voor de verlening van accreditatie in het kader van dit experiment de volgende werkwijze.

1. Het panel bestaat uit ten minste drie externe leden, waaronder begrepen het studentlid en de voorzitter.
2. Het is toegestaan voor het panel een interne secretaris te benoemen.
3. Aan de deelnemende opleiding wordt in de beoordeling uitsluitend het eindoordeel 'voldoende' of 'onvoldoende' verleend.
4. Bij de aanvraag tot verlening van opleidingsaccreditatie worden de bijlagen die betrekking hebben op de kwaliteitsaspecten I niet bijgevoegd.

[PM: beschrijven werkwijze t.a.v. de beoordeling op uitsluitend de standaarden 1 en 4 door de NVAO]

Bijlage 2, behorende bij artikel 5, tweede lid, van het Besluit experiment instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie

Deel 1. Standaarden voor interne kwaliteitszorg

1.1. Beleid inzake kwaliteitszorg

Instellingen voor hoger onderwijs dienen te beschikken over een beleid inzake kwaliteitszorg dat openbaar wordt gemaakt en deel uitmaakt van hun strategisch management. Interne stakeholders dienen dit beleid uit te werken en uit te voeren door middel van passende structuren en processen. De externe stakeholders dienen daarbij betrokken te worden.

1.2. Vormgeving en goedkeuring van opleidingen

Instellingen voor hoger onderwijs dienen te beschikken over processen voor de vormgeving en goedkeuring van hun opleidingen. De vormgeving van de opleidingen dient zodanig te zijn dat ze voldoen aan de gestelde doelen, met inbegrip van de beoogde eindkwalificaties. De kwalificatie die behaald wordt met een opleiding dient duidelijk gespecificeerd en bekendgemaakt te worden. De kwalificatie dient te verwijzen naar het juiste niveau van het nationale kwalificatieraamwerk voor hoger onderwijs en daarmee naar het Framework for Qualifications of the European Higher Education Area.

1.3. Studentgericht leren, onderwijzen en toetsen

Instellingen voor hoger onderwijs dienen ervoor te zorgen dat de opleidingen zodanig opgezet zijn dat de studenten gestimuleerd worden een actieve rol te spelen in de totstandkoming van het leerproces en dat deze benadering tot uiting komt in de toetsing van studenten.

1.4. Toelating, studievoortgang, erkenning en diplomering van studenten

Instellingen voor hoger onderwijs dienen zich consequent te houden aan vooraf opgestelde en bekendgemaakte voorschriften die alle fasen van de 'levenscyclus' van een student omvatten, zoals de toelating, studievoortgang, erkenning en diplomering.

1.5. Onderwijzend personeel

Instellingen voor hoger onderwijs dienen zich ervan te verzekeren dat hun docenten competent zijn. Ze dienen rechtvaardige en transparante processen te hanteren voor de werving en professionalisering van de staf.

1.6. Leermiddelen en ondersteuning van studenten

Instellingen voor hoger onderwijs dienen te beschikken over toereikende financiering voor leer- en onderwijsactiviteiten en zeker te stellen dat er toereikende en makkelijk toegankelijke leermiddelen alsmede ondersteuning voor studenten voorhanden zijn.

1.7. Informatiebeheer

Instellingen voor hoger onderwijs dienen informatie te verzamelen, analyseren en gebruiken die relevant is voor een doeltreffend beheer van hun opleidingen en andere activiteiten.

1.8. Openbare informatie

Instellingen voor hoger onderwijs dienen informatie te publiceren over hun activiteiten, met inbegrip van opleidingen, die duidelijk, nauwkeurig, objectief, actueel en makkelijk toegankelijk is.

1.9. Voortdurend toezicht op en periodieke visitatie van opleidingen

Instellingen voor hoger onderwijs dienen voortdurend toezicht te houden op hun opleidingen en periodiek visitaties uit te voeren teneinde zeker te stellen dat ze de gestelde doelen behalen en voldoen aan de behoeften van de studenten en de maatschappij. Deze visitaties dienen te leiden tot een voortdurende verbetering van de opleiding. Als er naar aanleiding daarvan maatregelen gepland of genomen worden, dienen alle betrokkenen daarvan op de hoogte gesteld te worden.

1.10. Periodieke externe kwaliteitszorg

Instellingen voor hoger onderwijs dienen periodiek externe kwaliteitszorg te ondergaan, in overeenstemming met deze bijlage.

Deel 2. Standaarden voor externe kwaliteitszorg

2.1. Aandacht voor interne kwaliteitszorg

Externe kwaliteitszorg dient aandacht te besteden aan de doeltreffendheid van de interne kwaliteitszorgprocessen beschreven in deel 1 van deze bijlage.

2.2. Uitwerken van doelmatige methoden

Externe kwaliteitszorg dient omschreven en uitgewerkt te worden op een wijze die garandeert dat de gestelde doelen en doelstellingen bereikt kunnen worden, met inachtneming van de relevante voorschriften. De stakeholders dienen betrokken te worden bij de uitwerking en voortdurende verbetering ervan.

2.3. Uitvoeringsprocessen

Externe kwaliteitszorgprocessen dienen betrouwbaar en nuttig te zijn, vooraf vastgesteld, consequent uitgevoerd en gepubliceerd te worden. Ze omvatten

- een zelfevaluatie of iets dergelijks;
- een visitatie met normaal gesproken een locatiebezoek;
- een rapport naar aanleiding van de visitatie;
- een consequent vervolproces.

2.4. Peer review door deskundigen

Externe kwaliteitszorg dient te worden uitgevoerd door een commissie van externe deskundigen, waarin tenminste één student zitting heeft.

2.5. Criteria voor resultaten

Alle resultaten of oordelen die voortvloeien uit de externe kwaliteitszorg dienen gebaseerd te zijn op expliciete en bekendgemaakte criteria die consequent worden toegepast, ongeacht of het proces al dan niet leidt tot een officiële beslissing.

2.6. Rapportage

De volledige rapporten van de deskundigen dienen gepubliceerd te worden zodat ze duidelijk en toegankelijk zijn voor de academische gemeenschap, externe partners en andere geïnteresseerden. Indien de accreditatieorganisatie een officiële beslissing neemt op basis van de rapporten, dient de beslissing samen met het rapport gepubliceerd te worden.

2.7. Klachten en bezwaar

Klachten- en bezwaarprocedures dienen duidelijk gespecificeerd te worden als onderdeel van de externe kwaliteitszorgprocessen en de instellingen voor hoger onderwijs dienen van deze procedures op de hoogte gesteld te worden.

NOTA VAN TOELICHTING

I. ALGEMEEN

1. Inleiding

Op 18 februari 2016 heeft de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in haar brief aan de Tweede Kamer aangekondigd het experiment instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie te starten.¹ Aanleiding hiervoor is de ambitie van de regering om het accreditatiestelsel door te ontwikkelen richting een stelsel dat meer uitgaat van vertrouwen in de professional, een beter evenwicht voor instellingen biedt tussen de baten en lasten en dat voorziet in een grotere betrokkenheid van studenten en docenten. Deze ambitie kan op breed draagvlak in de Tweede Kamer rekenen. Met de introductie van het experiment instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie geeft de regering bovendien uitvoering aan de motie Rog die het Kabinet oproept om pilots te starten gericht op concrete vermindering van lastendruk in het kader van accreditatie.²

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft ervoor gekozen om het accreditatiestelsel in een interactief proces door te ontwikkelen. Er zijn gesprekken geweest met studenten, docenten, bestuurders, kwaliteitszorgmedewerkers en anderen over de richting waarin het stelsel zich zou moeten ontwikkelen. Daarnaast heeft een stuurgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van VSNU, Vereniging Hogescholen, NRTO, ISO, LSVb, NVAO, Inspectie van het onderwijs en het Ministerie van OCW, zich hierover gebogen en een advies uitgebracht.³ De gesprekken en het advies van de stuurgroep vormen de basis van de doorontwikkeling van het accreditatiestelsel. De minister stelt voor om het accreditatiestelsel langs twee sporen door te ontwikkelen. Het 1^e spoor houdt in dat het huidige stelsel wordt geoptimaliseerd door onder andere een nadrukkelijker scheiding aan te brengen in de twee functies van het accreditatiestelsel: verantwoording en verbetering. Ook wordt het stelsel geoptimaliseerd door meer eigenaarschap bij studenten en docenten te beleggen en de (ervaren) lasten te verlichten. Dit alles krijgt zijn beslag in een wetsvoorstel "Accreditatie op maat" en in de aanpassing van het accreditatiekader. In het accreditatiekader zijn diverse wijzigingen aangebracht die passen binnen het huidige wettelijke kader, waardoor de instellingen er al direct van kunnen profiteren. Spoor 2 behelst verdere doorontwikkeling van het stelsel en daarmee van spoor 1. De regering wil instellingen die hebben aangetoond dat zij hun kwaliteitszorg op orde hebben meer vertrouwen en verantwoordelijkheid geven in het accreditatieproces door een nieuwe vorm van opleidingsaccreditatie uit te gaan proberen. De regering maakt dat mogelijk door onderhavig experiment "instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie".

1.1. Inhoud experiment

Binnen het experiment krijgen de instellingen die een andere wijze van accreditatie voorstaan, grotere verantwoordelijkheid bij de uitvoering van hun kwaliteitszorg en meer eigenaarschap ten aanzien van de kwaliteitszorg bij docenten en studenten. Hiermee wordt gepoogd de doelstellingen van spoor 1 op een verdergaande wijze vorm te geven. Een deel van de periodieke beoordeling van bestaande opleidingen op de kwaliteitsaspecten die in de wet staan, wordt binnen het experiment niet verantwoord aan de Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO), maar blijft voor de eigen verantwoordelijkheid van de instelling.⁴ Instellingen krijgen meer vrijheid om de periodieke beoordelingen door middel van visitaties van bestaande opleidingen op de

¹ Kamerstukken II 2015/16, 31 288, nr. 528.

² Kamerstukken II 2013/14, 33 472, nr. 28.

³ Kamerstukken II 2015/16, 31 288, nr. 471.

⁴ In het vervolg wordt in deze nota van toelichting – in het kader van consistentie en gangbaarheid – van standaarden (terminologie uit het accreditatiekader, waarin de wettelijke criteria nader zijn uitgewerkt) gesproken in plaats van kwaliteitsaspecten (wettelijke terminologie).

standaarden 2 (onderwijsleeromgeving) en 3 (toetsing en examinering) zelf vorm te geven. Instellingen organiseren deze visitaties binnen de Europese eisen (European Standards and Guidelines (ESG)). Om aan de ESG te voldoen geldt voor instellingen zonder instellingstoets kwaliteitszorg (hierna ook: ITK) dat de opleidingen binnen de pilot die ook de andere kwaliteitsaspecten van de uitgebreide opleidingsbeoordeling moeten voldoen, waaronder de interne kwaliteitszorg. Korthedshalve wordt hierna gesproken over de standaarden 2 en 3. De beoordeling vindt plaats op basis van peer review uitgevoerd door onafhankelijke en externe deskundigen. De opleiding wordt in het kader van accreditatie door de NVAO alleen beoordeeld op de standaarden 1 (beoogd eindniveau) en 4 (gerealiseerd eindniveau).

1.2. Noodzaak

Uit de evaluatie van het accreditatiestelsel in 2013 blijkt dat het accreditatiestelsel goed functioneert en zich in de gewenste richting ontwikkelt: scherpere beoordelingen en meer aandacht voor de inhoud in plaats van procedures. Het stelsel kan rekenen op breed draagvlak en het timmermansoog van de professional heeft een grotere rol binnen het accreditatieproces gekregen.⁵ Tegelijkertijd kent het stelsel ook een aantal belangrijke aandachtspunten. Daarbij gaat het onder meer om de te hoge (ervaren) lasten die gemoeid zijn met accreditatie, de disbalans tussen verantwoord en verbeteren en het gebrek aan eigenaarschap dat docenten en studenten ervaren. In zowel spoor 1 en spoor 2 worden deze aandachtspunten aangepakt. In spoor 2 – instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie – wil de regering kijken of nog een stap verder gegaan kan worden door instellingen, die hun kwaliteitszorg op orde hebben, het vertrouwen en de verantwoordelijkheid te geven om – zonder betrokkenheid van de NVAO – de standaarden 2 en 3 op eigen wijze, rekening houdend met de ESG, in te richten. Dit vertrouwen c.q. eigenaarschap wordt gegeven als blijkt dat de kwaliteitszorg op instellingsniveau voldoet en gewaarborgd is. Meer eigenaarschap bij de instelling c.q. opleiding beleggen, al dan niet in de vorm van instellingsaccreditatie, sluit ook aan bij de internationale trend.

De regering is zich ervan bewust dat bij de inrichting van het accreditatiestelsel de borging van de kwaliteit van het onderwijs een belangrijk aandachtspunt is. Dat is hier niet anders. Uitgangspunt in dit experiment is immers vertrouwen in de professional vanuit de overtuiging dat de kwaliteitscultuur binnen instellingen wordt versterkt door bij instellingen en professionals ruimte en verantwoordelijkheid te vergroten. Hoewel de regering vertrouwen heeft dat instellingen deze ruimte zorgvuldig invullen en het vertrouwen dat in hen wordt gesteld niet zullen beschamen, kiest zij voor de vorm van een experiment. Hierdoor kan eerst ervaring worden opgedaan met een systeem van instellingsaccreditatie en kan worden geëvalueerd en indien dat nodig en wenselijk is worden bijgesteld alvorens definitief te besluiten tot introductie van een dergelijk systeem bij wet. Daarnaast hecht de regering veel waarde aan evidence based beleid en sluit ze met een experiment aan bij het advies van de Stuurgroep Accreditatie 3.0 en de wens vanuit de Tweede Kamer om pilots te starten om te komen tot de doorontwikkeling van het accreditatiestelsel.

Dit experiment kan alleen worden uitgevoerd als van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) wordt afgeweken. Op grond van deze wet beoordeelt de NVAO alle wettelijke kwaliteitsaspecten. Om van deze dwingende bepalingen te kunnen afwijken, is onderhavig besluit nodig.

1.3. Leeswijzer

De nota van toelichting is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 komt de doelstelling van het experiment aan bod. In hoofdstuk 3 worden de beoogde effecten van het experimenten uiteengezet. Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op het experiment

⁵ Kamerstukken II 2015/16, 31 288, nr. 471.

instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie. In hoofdstuk 5 wordt stilgestaan bij de waarborgen die het experiment kent. In hoofdstuk 6 wordt uiteengezet welke invloed het wetsvoorstel Accreditatie op Maat heeft op het experiment. Vervolgens wordt in hoofdstuk 7 de evaluatie van het experiment besproken.

2. Doelstelling van het experiment

Het experiment instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie past binnen de doorontwikkeling van het accreditatiestelsel en heeft als doel te bezien of:

Meer ruimte en vertrouwen bieden aan instellingen in het hoger onderwijs om de eigen kwaliteitszorg vorm te geven op een manier passend bij de instelling tot een versterking van de kwaliteitscultuur leidt.

Daarbij gaat het meer specifiek om de volgende doelstellingen:

- Er worden substantieel minder lasten ervaren. Het huidige accreditatiestelsel brengt veel lasten met zich mee. De verwachting is dat instellingsaccreditatie tot minder ervaren lasten leidt.
- Docenten, studenten en bestuurders ervaren meer eigenaarschap ten aanzien van de kwaliteitsborging door de ruimte die met het experiment wordt geboden. Met het experiment wordt ingezet op het versterken van de kwaliteitscultuur, onder meer doordat docenten en studenten een grotere rol krijgen in het accreditatieproces. Daarmee wint het gesprek over de kwaliteit van het onderwijs meer aan gewicht; kwaliteitsverbetering krijgt een prominentere rol in het kwaliteitszorgsysteem.
- Het stelsel gaat uit van vertrouwen. De actoren in het accreditatieproces hebben een kritische houding maar vanuit vertrouwen.
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het leveren van transparante informatie wat betreft informatie en garanties voor studenten, werkgevers en andere maatschappelijke actoren over de kwaliteit van de opleidingen in het hoger onderwijs.
- Het draagvlak voor het accreditatiestelsel blijft behouden.

Beoogd is dat met de introductie van instellingsaccreditatie een deelnemende instelling meer ruimte krijgt om de kwaliteitszorg op een voor de instelling passende manier vorm te geven, passend bij het interne kwaliteitszorgsysteem. Daarmee wordt ook meer nadruk gelegd op kwaliteitsverbetering in het accreditatiestelsel en op het versterken van de kwaliteitscultuur. Doordat de instelling de ruimte krijgt om aan te sluiten bij het interne kwaliteitszorgsysteem verwacht de regering dat de opbrengsten van het accreditatieproces zullen toenemen; accreditatie zal door studenten en docenten als een systeem van de instelling worden ervaren en niet als een systeem dat van 'bovenop' is opgelegd. Van belang is dat het aansluiten of vervlechten van deze systemen niet tot extra administratieve lasten leidt; dat schiet het doel van dit experiment voorbij. Het is juist de bedoeling dat met elkaar het gesprek wordt gevoerd, en geen "afvinklijstjes" worden opgesteld. Met het experiment wordt beoogd het kritische goede gesprek over de kwaliteit van het onderwijs met elkaar te voeren. Verder geeft instellingsaccreditatie ruimte voor meer diversiteit in kwaliteitszorgsystemen binnen de instelling die passen bij de instelling, en stelt instellingen daarmee in de gelegenheid om optimaal maatwerk te bieden binnen de verschillende onderdelen van betreffende instelling.

Instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie moet ook leiden tot een doeltreffend, doelmatig en toekomstbestendig stelsel dat aanzet tot verbetering en voldoet aan de internationale normen ten aanzien van kwaliteitszorg in het hoger onderwijs, onder meer doordat de kwaliteitsbeoordeling beter kan worden ingebed in en

gevormd naar de eigen instelling en deze hierdoor beter kan worden georganiseerd. Dat is randvoorwaardelijk.

Als de beoogde effecten die hierboven staan beschreven worden gerealiseerd en de eventuele onvoorziene bijeffecten beheersbaar dan wel te voorkomen zijn, kan wetswijziging worden overwogen.

3. Het experiment "instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie"

Het experiment "instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie" voorziet erin dat het voor maximaal zes instellingen mogelijk wordt om ervaring op te doen met instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie. De schaal van het experiment kan beperkt worden gehouden; een grotere deelname is niet nodig voor benodigde informatie en zou ten onrechte het beeld kunnen schetsen dat er sprake is van verkapte invoering van instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie. De tot het experiment toegelaten instellingen verkrijgen instellingsaccreditatie. Door die instellingsaccreditatie hoeven instellingen over een deel van hun accreditatie geen verantwoording meer af te leggen aan de NVAO. De instellingen bepalen welke opleidingen meedoen met het experiment. De instellingen hebben meer vrijheid bij het inrichten van het accreditatieproces en zijn niet aan het accreditatiekader gebonden bij de inrichting waar het gaat om standaarden onderwijsleeromgeving en toetsing en examinering. Wel dienen de instellingen te voldoen aan de ESG.

Instellingsaccreditatie kan worden verkregen wanneer de instelling voldoet aan de criteria voor deelname en geselecteerd wordt. De voorwaarden van het experiment en de precieze werking hiervan worden hierna nader toegelicht. Hierbij is uitgegaan van hetgeen schriftelijk en mondeling met de Tweede Kamer hieromtrent is gewisseld.

3.1. Selectieprocedure voor deelname aan het experiment

In totaal kunnen zes instellingen voor hoger onderwijs deelnemen aan het experiment, bij voorkeur drie hogescholen en drie universiteiten zodat de variëteit van Nederlandse instellingen en onderwijsaanbod wordt weerspiegeld. Om voor deelname in aanmerking te komen moeten de instellingen aan een aantal voorwaarden voldoen.

3.1.1. Deelname-eisen

1. instemming van de medezeggenschap ten aanzien van deelname aan het experiment;
2. de instelling beschikt in principe over een instellingstoets kwaliteitszorg⁶;
3. verbetercapaciteit verleden: geen negatief accreditatiebesluit na herstelperiodes;
4. verbetercapaciteit toekomst: een visie op verbeterbeleid.

Hieronder worden deze voorwaarden nader toegelicht.

Instemming medezeggenschap

De medezeggenschapsraad moet hebben ingestemd met deelname aan het experiment. De instelling dient dat aan te tonen door bijvoorbeeld een beknopte verklaring van de medezeggenschapsraad. Het gaat hierbij om het medezeggenschapsorgaan op centraal niveau binnen de instelling zijn, dus de universiteitsraad dan wel de gezamenlijke vergadering dan wel de medezeggenschapsraad (hogescholen). Voor instellingen zonder een medezeggenschapsorgaan op grond van de WHW – niet bekostigde instellingen – geldt dat zij dienen aan te tonen dat er draagvlak onder studenten en docenten is om mee te doen met het experiment.

⁶ Zonder ITK kan een instelling aan deze voorwaarde voldoen als alle opleidingen bij de uitgebreide beoordeling met "goed" beoordeeld op het criterium kwaliteitszorg.

De instelling beschikt in principe over een ITK

De instelling dient op het moment van aanmelding te beschikken over een onvoorwaardelijke instellingstoets kwaliteitszorg. Ook gedurende deelname aan het experiment blijft de ITK-eis van kracht en dient de instelling zorg te dragen voor instandhouding van de ITK. Instellingen die willen deelnemen maar geen ITK hebben kunnen toch aan dit criterium voldoen door aan te tonen dat hun kwaliteitszorg op orde is. Dat doen ze door aan de voorwaarde te voldoen dat alle opleidingen het oordeel "goed" moeten hebben behaald op het criterium kwaliteitszorg ("de opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg gericht op de systematische verbetering van de opleiding", als omschreven in artikel 5a.8, tweede lid, onder g, WHW, dan wel "de vormgeving en effectiviteit van de interne kwaliteitszorg gericht op de systematische verbetering van de opleiding", als omschreven in art. 5.12, onder e, van het Wetsvoorstel accreditatie op maat) bij de uitgebreide opleidingsbeoordelingen over een periode van zes jaar voorafgaand aan de aanvraag voor deelname aan het experiment.

Verbetercapaciteit ten aanzien van het verleden op orde

Voorwaarde voor deelname aan het experiment is dat de verbetercapaciteit van de instelling gelet op het verleden, positief is beoordeeld door de NVAO. Concreet betekent dat dat instellingen die de afgelopen zes jaar een negatief besluit hebben gekregen nadat een herstelperiode is toegekend niet kunnen deelnemen aan het experiment. Een en ander als bedoeld in artikel 5a.12, eerste lid, gelezen in samenhang met artikel 5a.12a, eerste lid, van de WHW.

Verbetercapaciteit ten aanzien van de toekomst op orde

Eveneens is voorwaarde voor deelname aan het experiment dat de betreffende instelling beschrijft op welke wijze zij haar innovatieruimte ten aanzien van de standaarden onderwijsleeromgeving en toetsing en examinering benut. Dat doet zij door beknopt het verbeterbeleid van de instelling uiteen te zetten. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat de medezeggenschapsraad zijn instemming mede heeft gegeven op grond van de visie op het verbeterbeleid van de instelling. De regering wil de lasten voor instellingen die willen meedoen met het experiment tot een minimum beperken en kiest daarom voor een zo "lean and mean" mogelijke procedure. De NVAO ziet erop toe dat het document aanwezig is bij de aanvraag. Het is een voorwaarde voor deelname.

De NVAO zal de aanmeldingen beoordelen en toetsen of deze aan de gestelde voorwaarden voldoen en hierover advies uitbrengen aan de minister. Indien zich meer instellingen aanmelden dan de beoogde omvang van het experiment – en die voldoen aan de voorwaarden voor deelname – dan vindt selectie plaats. De NVAO zal in dat geval ook hierover advies uitbrengen aan de minister.

3.1.2. Selectie-eisen

Bij de selectie zal daarnaast worden gelet op een zekere spreiding onder deelnemende instellingen, om tot een betekenisvolle evaluatie van het experiment te komen. De diversiteit die het hoger onderwijs kenmerkt komt idealiter tot uitdrukking in de deelname aan het experiment. De NVAO beziet of dit voldoende tot uiting komt en baseert de selectie van instellingen die deel mogen nemen aan het experiment hierop. Als er meer dan zes instellingen voldoen aan de eerdergenoemde vier criteria, zal het criterium van spreiding naar verwachting voldoende grond zijn voor een beperking tot zes instellingen. Mocht dit niet het geval zijn, dan is het tijdpad van de huidige instellingstoets kwaliteitszorg uiteindelijk doorslaggevend bij de advisering van de NVAO welke instelling mag deelnemen aan de het experiment. Concreet betekent dit dat de instelling waarvan de ITK op korte termijn als eerste verloopt, in dat geval eerder in aanmerking komt voor het experiment.

3.2. Besluit deelname instellingen

De minister beslist over deelname op basis van het door de NVAO uitgebrachte advies en stelt de instellingen die zich hebben aangemeld voor deelname tegelijkertijd op de hoogte van de toewijzing of afwijzing voor deelname. De beslissing is gemotiveerd en het door de NVAO uitgebrachte advies wordt meegezonden. De minister verleent de instelling bij rechtswege instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie. Op basis van dit besluit beperkt de NVAO- beoordeling ten behoeve van accreditatie zich tot de standaarden 1 en 4.

3.3. Uitwerking experiment instellingsaccreditatie

De minister besluit op basis van het advies van de NVAO welke instellingen mogen deelnemen aan het experiment. Met het besluit tot deelname verkrijgt desbetreffende instelling van rechtswege instellingsaccreditatie. Aan het bezit van deze instellingsaccreditatie zijn vervolgens voor de deelnemende instellingen diverse rechten en verplichtingen verbonden die hierna uiteen worden gezet.

Welke opleidingen kunnen meedoen?

Bestaande opleidingen die reeds zijn geaccrediteerd mogen profiteren van de lichtere opleidingsaccreditatie. Alleen voor opleidingen aan wie een toets nieuwe opleiding is verleend (of na het Wetsvoorstel accreditatie op maat: accreditatie nieuwe opleiding) geldt nog het reguliere accreditatieregime. Een instelling bepaalt echter zelf of het experiment over de volle breedte van bestaande opleidingen wordt ingevoerd, of dat men met een aantal faculteiten of instituten begint en het al dan niet verder uitbreidt. Dit besluit neemt de instelling in goed overleg met haar onderwijsgemeenschap. Bij de aanvraag tot deelname aan het experiment geeft de instelling aan welke opleidingen meedoen aan het experiment. Vertrekpunt van de regering is ruimte voor de instelling, daarbij hoort ook ruimte om zelf te bepalen hoe zij het experiment uitvoert en wat de scope is van het experiment binnen de eigen instelling, dat wil zeggen welke opleidingen, instituten of faculteiten deelnemen aan het experiment. Bij de selectie op basis van de spreiding zal de breedte wel een rol spelen.

Standaarden 1 en 4 – reguliere beoordeling en eindoordeel NVAO

Voor instellingen die in het bezit zijn van instellingsaccreditatie geldt dat de NVAO uitsluitend de standaarden 1 en 4 beoordeelt. De beoordeling van deze standaarden wijzigt niet ten opzichte van de accreditatie in het huidige stelsel, behalve waar het gaat clusterwijze visitatie; de instelling hoeft daar niet aan deel te nemen. Dat betekent dat de instelling de ruimte krijgt om zelf te bepalen hoe de vergelijkbaarheid van opleidingen vorm krijgt. Door vergelijking krijgen aanstaande studenten, werkgevers, en andere belanghebbenden een beter zicht in de kwaliteit van de opleidingen. De deelnemende instelling heeft – desgewenst – meer regie op de planning van de visitaties van haar opleidingen en de samenstelling van het visitatiepanel. De instelling bepaalt zelf welke panelleden zij benoemt. Daarvoor geldt uiteraard dat zij deskundig en onafhankelijk zijn en voldoen aan de eisen die in het accreditatiekader zijn opgenomen. De NVAO stemt, net als in de huidige situatie, in met een commissie van deskundigen met een panel ten behoeve van de aanvraag om accreditatie, indien zij zich ervan verzekerd heeft dat de commissie van deskundigen onafhankelijk en deskundig is. Vervolgens wordt de wettelijke en in het accreditatiekader beschreven beoordelingsprocedure voor de beoordeling van standaarden 1 en 4 gevolgd. Het visitatiepanel brengt op basis van de bevindingen ten aanzien van standaarden 1 en 4 een visitatierapport uit. Daarbij maakt zij gebruik van het accreditatiekader van de NVAO. De NVAO neemt haar besluit op basis van het visitatierapport van het panel.

De NVAO brengt geen gedifferentieerd eindoordeel uit bij deze lichtere opleidingstoets. Wel geeft de NVAO – indien gewenst door de instelling – per standaard een gedifferentieerde beoordeling. Dit betekent dat ten aanzien van standaard 1 en op

standaard 4 het oordeel voldoende/goed/excellent wordt aangegeven. Hiermee kan een instelling aan onderwijsgemeenschap, werkveld en maatschappij transparant communiceren hoe zij scoort op beoogd en gerealiseerd eindniveau. Het eindoordeel van de NVAO luidt "voldoet" of "voldoet niet". Indien de instelling een gedifferentieerd eindoordeel wenst, kan zij de opleiding volgens de reguliere opleidingsaccreditatie laten beoordelen. Dit betekent dat de NVAO alle vier standaarden beoordeeld (voor deelnemende instellingen zonder ITK zijn dat er 11).

Wat gebeurt er bij een onvoldoende op standaard 1 of 4?

Een onvoldoende op standaard 1 en/of 4 brengt consequenties met zich mee voor de accreditatie van een opleiding; een onvoldoende op standaard 1 (het beoogd eindniveau) leidt – evenals in het huidige regime het geval is – per definitie tot het verlies van accreditatie. Een te laag ambitieniveau geeft geen vertrouwen in de kwaliteit van de opleiding. Voor bestaande opleidingen die onvoldoende scores op standaard 4 (gerealiseerd eindniveau) geldt dat de NVAO-beoordeling zich dan alsnog uitstrekt tot alle vier standaarden van de beperkte opleidingsbeoordeling.

Standaarden 2 en 3: vrije invulling door de instelling

De beoordeling van standaarden 2 en 3 van bestaande opleidingen is de volledige verantwoordelijkheid van de instelling. De instelling krijgt binnen de ESG alle ruimte om het visitatieproces voor standaard 2 en 3 op een wijze in te richten die zij passend acht. De ESG zijn leidend en niet het accreditatiekader. Die ruimte komt verder tot uitdrukking in de keuze voor de samenstelling van de peers, dat wel dient te bestaan uit externe deskundige peers waaronder ten minste één studentlid. Internationaal bezien is het gebruikelijk dat het panel bestaat uit ten minste drie externe leden, waaronder een studentlid. In de pilot wordt voor de standaarden 2 en 3, wat betreft het aantal panelleden, aangesloten bij datgene wat internationaal gangbaar is. De instelling legt de keuze voor de panelleden niet voor aan de NVAO; zij draagt er zelf zorg voor dat de leden onafhankelijk en deskundig zijn.

De opleiding kan een secretaris van de eigen instelling kiezen die niet verbonden is aan de opleiding. Een instelling heeft bijvoorbeeld aangegeven dat een voordeel voor een interne secretaris zou zijn dat hij of zij goed op de hoogte is van het interne kwaliteitszorgsysteem. Door instellingen ook op het gebied van de secretaris ruimte te geven wordt het eigenaarschap vergroot. De instelling is eveneens vrij in de keuze van het moment en de vorm waarop visitatie plaats dient te vinden; dat kan op een later of op hetzelfde moment plaatsvinden als de beoordeling voor de standaarden 1 en 4. Voorwaarde blijft dat de opleiding eens in de zes jaar op alle standaarden wordt beoordeeld. De instelling mag ook geheel of gedeeltelijk blijven aansluiten bij de reguliere beoordelingswijze. Overigens is ook dan het accreditatiekader voor de standaarden 2 en 3 niet leidend.

Het visitatiepanel dat standaard 2 en 3 beoordeelt brengt daarover een visitatierapport uit; hoe dit rapport vorm krijgt is aan de instelling, zolang het maar voldoet aan de ESG. De NVAO ontvangt dit rapport niet; de accreditatie en de rol van de NVAO strekt zich immers alleen uit tot de standaarden 1 en 4. Omdat het van belang is dat de onderwijsgemeenschap een beeld kan vormen van de kwaliteit van deze standaarden en bij kan dragen aan de versterking van het onderwijs zijn de aanbevelingen uit het rapport openbaar zijn. Het ligt in de rede om het rapport zo snel mogelijk openbaar te maken voor de degenen die een actieve bijdrage leveren aan kwaliteitsverbetering van de opleiding. Daarom wordt de voorwaarde gesteld dat de instelling het rapport met de onderwijsgemeenschap binnen de instelling zeven dagen na vaststelling van het rapport deelt. Voor externe partners geldt dat de aanbevelingen uit het rapport binnen een redelijke termijn openbaar wordt gemaakt en als de standaarden 1 en 4 nog niet zijn

beoordeeld binnen een redelijke termijn daarna. Hierdoor kan het moment van openbaarmaking desgewenst parallel lopen aan het accreditatiebesluit door de NVAO.

Vergelijkbaarheid binnen standaard 2 en 3

Hoewel de regering veel waarde hecht aan vergelijkbaarheid van opleidingen vanuit de overtuiging dat dit beter inzicht geeft in de kwaliteit van de opleidingen, kiest zij er niet voor om dit verplicht voor te schrijven voor de standaarden 2 en 3. Deze standaarden zijn immers de verantwoordelijkheid van de instelling en de ESG zijn daarin leidend. Vergelijkbaarheid is binnen de ESG geen vereiste en daarom acht de regering het niet wenselijk om dit voor te schrijven. Wel heeft ze een sterke voorkeur als instellingen voor de standaarden 2 en 3 een vorm van vergelijkbaarheid toepassen.

Wettelijke beroepsvereisten in het experiment

Een aantal opleidingen in het hoger onderwijs kent wettelijke beroepsvereisten; vereisten ten aanzien van de kennis, het inzicht en de vaardigheden die studenten moeten hebben verworven voordat zij het betreffende beroep kunnen uitvoeren. In de huidige stelsel is geborgd dat deze vereisten worden meegenomen in de beoordeling van de opleiding in het kader van accreditatie. In veel gevallen gebeurt dat doordat een lid van een beroepsgroep zitting neemt in het panel

Met de introductie van het experiment instellingsaccreditatie verandert deze situatie niet: een lid van een beroepsgroep kan nog steeds zitting nemen in het panel ten behoeve van accreditatie. De visitatie ten behoeve van beoordeling door de NVAO in het kader van accreditatie is alleen wel beperkter, deze richt zich immers uitsluitend op 1 en 4 en de instelling is zelf verantwoordelijk voor de beoordeling door externe peer review van de standaarden 2 en 3.

De wettelijke beroepsvereisten ten aanzien van deze standaarden worden in het experiment nog steeds beoordeeld in het kader van accreditatie. Daar waar de wettelijke beroepsvereisten echter betrekking hebben op hetgeen beoordeeld wordt bij de standaarden 2 en 3 kan de schoen gaan wringen, omdat instellingen zelf bepalen hoe zij daar vorm aan geven. Vanuit het leidende principe in het experiment dat de instelling zelf verantwoordelijk is voor deze standaarden en zich dient te houden aan de wettelijke beroepsvereisten (artikel 7.6 eerste lid WHW) en de borging daarvan geregeld is door het opnemen van een zorgplicht in dit experimenteerbesluit voldoende waarborgen worden gegeven. De instelling heeft de plicht om hiervoor zorg te dragen en de regering vertrouwt erop dat de instelling die verantwoordelijkheid neemt.

Mochten er wettelijke vereisten zijn ten aanzien van de borging van één of meerdere onderwerpen die in het kader van standaard 2 en/of 3 aan de orde komen, dat kan de instelling dat bijvoorbeeld vormgeven door een lid van de beroepsgroep onderdeel te laten uitmaken van de peer review op standaard 2 en 3 die door de instelling zelf volledig wordt georganiseerd, door de visitatie in het kader van de NVAO-beoordeling op een punt aan te vullen, door betreffende opleiding buiten de pilot te houden en via de reguliere beperkte opleidingsbeoordeling te laten visiteren dan wel op een andere manier vorm te geven in overleg met de beroepsgroep. Er is niet één format. De instelling kan over de vormgeving met de beroepsgroep afstemmen, kan gebruikmaken van vormen die bij andere opleidingen met beroepsvereisten worden gehanteerd. Dit zolang voldaan blijft aan de zorgplicht. Mocht blijken dat de instelling verzuimt in haar verantwoordelijkheid ten aanzien van de wettelijke beroepsvereisten, kan de inspectie worden ingeschakeld, de inspectie is het loket voor signalen in het hoger onderwijs en zij gaat daarnaast over de naleving van wet- en regelgeving. Uiteraard kan de minister de instellingen daar ook op aanspreken en eventueel stappen ondernemen.

Interactief proces blijft doorgaan

Kennis delen en uitwisselen is onlosmakelijk verbonden met een experiment. Instellingen hebben aangegeven dit ook als meerwaarde van het experiment te zien. Deelname aan het experiment geeft instellingen de kans om het gesprek met elkaar aan te gaan over de kennis en ervaringen op het gebied van kwaliteitszorg, van elkaar te leren en *good practices* uit te wisselen over de eigen vormgeving daarvan. Drie jaar na de start van het experiment wordt een studiedag georganiseerd waarin de deelnemende instellingen hun ervaringen met elkaar bespreken en delen. De studiedag is een interactieve vorm van de aanvankelijk aangekondigde tussenrapportage. Zo'n aanpak kan het 'verbeterklimaat' stimuleren. Ook wordt bezien of zich onvoorziene problemen voordoen die om bijsturing vragen vanwege de verantwoordelijkheid van de minister van OCW. Daarbij zal ook worden stilgestaan bij de ambities ten aanzien van het experiment. Van de instelling wordt verwacht dat ze de medezeggenschapsraad betreft bij de studiedag.

Verder wordt er ter voorbereiding op het experiment een klankbordgroep ingesteld, bestaande uit de instellingen die interesse hebben getoond, de NVAO en OCW, die als platform en vraagbaak dient. Als het experiment is gestart zal de klankbordgroep, eventueel ten dele, overgaan in een monitorgroep dat als doel heeft om met de deelnemende instellingen de voortgang van het experiment te bespreken en *good practices* uit te wisselen.

Om te bezien in hoeverre de doelstellingen die de regering voor ogen heeft met de doorontwikkeling van het accreditatiestelsel zijn gerealiseerd vindt er in het vijfde jaar van het experiment een evaluatie plaats waaraan de instellingen hun medewerking verlenen.

3.4. Start, duur en einde experiment

De beoogde startdatum van het experiment is 1 januari 2018. In september 2017 kunnen instellingen bij de NVAO een aanvraag indienen voor deelname aan het experiment instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie. Voorafgaand aan de startdatum vindt selectie plaats. In het geval dat minder dan zes instellingen instellingaccreditatie hebben verkregen, kan de minister besluiten om op een later moment – een jaar na start van het experiment – instellingen die om welke reden dan ook niet hebben deelgenomen aan de selectieprocedure de mogelijkheid te geven om alsnog mee te doen met dit experiment. Hierdoor kunnen instellingen die nog even afwachten maar uiteindelijk toch graag deel zouden nemen, alsnog deelnemen. Een extra instroommoment – een jaar na de start van de pilot – komt er alleen als de zes plekken niet zijn opgevuld; zes instellingen blijft het maximale aantal instellingen dat kan deelnemen. De duur van het experiment bedraagt zes jaar. Gedurende het vijfde jaar vindt de evaluatie plaats. Tijdens de evaluatie, die in het zesde jaar wordt afgerond, kunnen de deelnemende instellingen hun deelname aan het experiment voortzetten. Indien uit de evaluatie volgt dat instellingsaccreditatie meerwaarde heeft binnen het bestaande accreditatiestelsel of dat het bestaande accreditatiestelsel moet worden doorontwikkeld in deze richting, kan de minister aan de beide Kamers voorstellen om het experiment te verlengen tot maximaal acht jaar of via een wetsvoorstel voorstellen dat de instellingsaccreditatie met lichte opleidingsaccreditatie in wetgeving kan worden omgezet.

Uit de evaluatie kan ook naar voren komen dat het experiment niet heeft bijgedragen aan het realiseren van de doelstellingen die de regering voor ogen heeft. In dat geval spreekt het voor zich dat instellingsaccreditatie geen plek krijgt in de wet en dat de accreditaties van opleidingen onder het reguliere regime – een beperkte of uitgebreide opleidingsbeoordeling, afhankelijk van het al dan niet in het bezit van ITK – vallen. De bestaande accreditaties die onder het regime van instellingsaccreditatie zijn behaald,

blijven onverminderd van kracht; er is geen aanleiding om dat te wijzigen. Dat geldt ook in het uitzonderlijke geval dat de minister besluit om het experiment vroegtijdig te beëindigen. Daartoe kan hij besluiten als de kwaliteit van het onderwijs in het geding komt en de minister – vanuit zijn rol als stelselverantwoordelijke – niet meer kan instaan voor de kwaliteit. De regering heeft dan de bevoegdheid om het gehele experiment vroegtijdig te beëindigen of de desbetreffende instelling(en) waar de ernstige tekortkomingen zich voordoen uit te sluiten van deelname aan het experiment. Evenals bij beëindiging van het experiment na zes jaar (afloop duur van het experiment) geldt dat behaalde accreditaties van kracht blijven; er is geen reden om aan te nemen dat deze niet meer voldoen aan de kwaliteitseisen die gesteld zijn. De NVAO heeft daar immers op toegezien. Voor lopende accreditaties, dat wil zeggen voor opleidingen die een aanvraag hebben ingediend voor accreditatie, geldt dat zij onder het regime van instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie blijven vallen indien het experiment (vroegtijdig) wordt beëindigd.

Voor instellingen die bij aanvang van het experiment niet over een ITK beschikten is artikel 5a.13e, derde lid, van de WHW van toepassing. De instellingsaccreditatie komt voor deze instellingen per datum einde experiment te vervallen waarna deze instellingen de opleidingen weer uitgebreid dienen te laten toetsen.

Verlenging van accreditatietermijnen bestaande opleidingen

Instellingsaccreditatie is nieuw; instellingen krijgen de verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor de uitwerking van de standaarden 2 en 3. Dat vraagt wat van instellingen, namelijk in ieder geval met de onderwijsgemeenschap het gesprek aangaan over de wijze waarop dit zo effectief mogelijk kan plaatsvinden. Dat gesprek kost tijd; tijd om dat met elkaar te bedenken en tijd om het daar over eens te worden en ook tijd om gezamenlijk de nieuwe werkwijze vorm te geven en te implementeren. Een dergelijke betrokkenheid kan wat extra tijd vergen. Maar dit betaalt zich uit in grondigheid en draagvlak. De regering wil deze tijd bieden. Dat doet zij door instellingen die zich voorbereiden op het experiment instellingsaccreditatie in die voorbereidingstijd bepaalde gevallen verlenging van de duur van de opleidingsaccreditatie te bieden. Concreet betekent dat de aflopende accreditatietermijnen van de opleidingen van deze instellingen ongeveer een verlenging van een jaar krijgen tot het moment dat er een besluit is genomen over de instellingsaccreditatie. Bij een negatief besluit ten aanzien van instellingsaccreditatie moeten de opleidingen alsnog binnen redelijke termijn worden geaccrediteerd.

4. Waarborgen in het experiment

4.1. Noodremprocedure

Om het eigenaarschap van de onderwijsgemeenschap bij instellingen te vergroten is besloten dat de onderwijsgemeenschap de mogelijkheid krijgt om in te grijpen in het geval de kwaliteit van het onderwijs in het geding komt. Deze mogelijkheid, de zogenoemde noodremprocedure, voorziet erin dat de onderwijsgemeenschap het experiment kan beëindigen indien de onderwijskwaliteit in gevaar raakt. Hoewel de regering niet verwacht dat de noodremprocedure gestart hoeft te worden, wil zij wel een instrument hebben dat kan worden ingezet in het geval kwaliteit niet meer aan de maat is. Hiertoe heeft het relevante medezeggenschapsorgaan de mogelijkheid om, wanneer de onderwijsgemeenschap aangeeft dat twijfel bestaat over de onderwijskwaliteit door toedoen van deelname aan het experiment het college van bestuur te verzoeken deze twijfel te onderzoeken en terzake een standpunt in te nemen door het nemen van een besluit over voortzetting dan wel beëindiging van het experiment. De medezeggenschap, bij de bekostigde instellingen, maakt hierbij gebruik van het zogenaamde recht van initiatief, als bedoeld in artikelen 9.32, tweede lid, respectievelijk 10.19, tweede lid, van de WHW. Indien naar mening van de medezeggenschap het college van bestuur

onbevredigend of onzorgvuldig reageert op het voorstel dat de medezeggenschap heeft gedaan, dan dient de raad van toezicht van de instelling te bemiddelen tussen medezeggenschap en college van bestuur. Dit is de reguliere procedure die gangbaar is. Wanneer dit niet tot een gemeenschappelijk gedeelde uitkomst leidt, bestaat de mogelijkheid voor de medezeggenschap om een geschil aanhangig te maken bij de Landelijke Commissie voor Geschillen medezeggenschap Hoger Onderwijs als bedoeld in artikelen 9.40 en 10.26 van de WHW. Tot slot kan de medezeggenschap zich richten tot de Inspectie van het onderwijs. De inspectie adviseert de minister in het kader van haar brandweerfunctie of het nodig is om deelname aan het experiment bij een instelling te stoppen bij kwaliteitsproblemen.

Voor de niet-bekostigde instellingen is de noodremprocedure anders vormgegeven, omdat voor niet-bekostigde instellingen medezeggenschap in de zin van de WHW niet verplicht is. Bij die instellingen kan de onderwijsgemeenschap zich direct wenden tot de Inspectie van het onderwijs in het geval de kwaliteit van het onderwijs in het geding komt door deelname aan het experiment.

4.2. Kwaliteitswaarborgen

Met het experiment "instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie" is en blijft de kwaliteit van de door de deelnemende instellingen aangeboden opleidingen gewaarborgd. Evenals bij alle instellingen voor hoger onderwijs blijven ook de aan het experiment deelnemende instellingen aan het toezicht van de Inspectie van het onderwijs onderworpen. De Minister kan ingrijpen wanneer de onderwijskwaliteit in het geding mocht zijn tijdens deelname aan het experiment. Daarbij is het overigens van belang om op te merken dat het allereerst aan instellingen zelf is om adequate maatregelen te treffen in het geval er binnen het experiment problemen voordoen met de kwaliteit van het onderwijs.

Het experiment kent een aantal waarborgen, bijvoorbeeld in het bezit zijn van een instellingstoets kwaliteitszorg of, wanneer de instelling niet heeft geopteerd voor een ITK, alle opleidingen bij de uitgebreide beoordeling met "goed" zijn beoordeeld op het criterium kwaliteitszorg ("de opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg gericht op de systematische verbetering van de opleiding", als omschreven in artikel 5a.8, tweede lid, onder g, WHW). Deze voorwaarde waarborgt dat de kwaliteitszorg op instellingsniveau op het gewenste niveau is.

Bij een instelling die haar instellingsaccreditatie dan wel ITK verliest, vindt er geen lichtere opleidingsaccreditatie meer plaats, maar de uitgebreide opleidingsbeoordeling. Een instelling kan haar ITK verliezen doordat zij bij een herbeoordeling een negatief besluit heeft ontvangen.

Alleen indien het experiment (vroegtijdig) wordt beëindigd geldt dat opleidingen die een aanvraag hebben ingediend voor lichte opleidingsaccreditatie, onder dat regime blijven vallen. De opleidingen zijn al gestart met het treffen van voorbereidingen voor deze vorm van accreditatie; ze gingen er vanuit dat de NVAO-beoordeling zich beperkt tot de standaarden 1 en 4. Het zou de opleidingen onnodig extra lasten opleveren als zij tijdens het accreditatieproces de procedure ingrijpend moeten aanpassen zonder dat daar een aanleiding voor is. Als de instelling de instellingsaccreditatie verliest dan wel dat het experiment in zijn geheel wordt beëindigd doordat de borging van kwaliteit van alle opleidingen in gevaar kan komen bijvoorbeeld door wanbeleid, is dat een andere situatie en is er per direct geen sprake meer van opleidingen die via de lichte opleidingsaccreditatie kunnen worden beoordeeld.

Naast de noodremprocedure geldt natuurlijk de waarborg dat de medezeggenschap via instemmingsrecht op deelname aan het experiment instemmingsrecht ten aanzien van de invulling van het experiment binnen de instelling, invloed kan uitoefenen en ervoor

zorg kan dragen dat het experiment ook voldoende draagvlak heeft binnen de organisatie; in het bijzonder onder studenten, docenten en de opleidingscommissie. Doel van de doorontwikkeling van het accreditatiestelsel is immers dat het eigenaarschap van studenten en docenten groter wordt.

5. Invloed wetsvoorstel Accreditatie op maat

De verwachting is dat gedurende het experiment het wetsvoorstel Accreditatie op maat,⁷ dat in voorbereiding is, zal leiden tot wijziging van het huidige hoofdstuk 5a WHW. Er kan nu nog niet op de wetswijziging vooruit worden gelopen. De voorziene wetswijziging sluit goed aan bij de doelstellingen van het experiment, Sterker nog, deze gaat uit van dezelfde doelstellingen; het experiment gaat daarin nog een stap verder. De voorgestelde wetswijziging zal bij nieuw te verrichten opleidingsaccreditatie heel natuurlijk en soepel kunnen worden toegepast; in een overgangsbepaling van het besluit is geregeld dat instellingen die deelnemen aan het experiment kunnen profiteren van de maatregelen die in deze wet zijn opgenomen. Ten aanzien van de evalueerbaarheid wordt onderzocht hoe de invloed van de nieuwe wet in de effectmetingen kan worden onderscheiden van de invloed van het experiment.

6. Evaluatie

Bij een experimenteer-AMvB is het van belang op voorhand uiteen te zetten op welke wijze en aan de hand van welke criteria de met het experiment beoogde effecten worden geëvalueerd.

Geëvalueerd zal worden of instellingsaccreditatie bijdraagt aan gestelde doelen en beoogde effecten. Concreet betekent dit dat bezien zal worden in hoeverre meer ruimte en vertrouwen bieden aan instellingen in het hoger onderwijs om de eigen kwaliteitszorg vorm te geven passend bij de instelling leidt tot een versterking van de kwaliteitscultuur.

Er is met name aandacht voor de peer review die door instellingen wordt georganiseerd op standaard 2 en 3. Er wordt tegen het licht gehouden hoe instellingen dit hebben vormgegeven, of gebruik is gemaakt van de geboden ruimte om de peer review op deze standaarden vorm te geven op een manier die passend is bij de kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur van betreffende instelling en hoe dit heeft uitgedaakt. Daarbij horen zowel vragen als: is de kwaliteit geborgd, is er transparant over de uitkomsten gecommuniceerd, en is er voldoende kritische massa en verbeterpotentieel om er zeker van te zijn dat aanbevelingen worden benut voor verdere ontwikkeling en innovatie? Maar daarbij horen ook vragen als: stelt deze manier van kwaliteitszorg professionals meer in staat om 'in the lead' te zijn en voelen ze ook dat vertrouwen, leidt het tot uitkomsten waar instellingen meer aan hebben en wordt accreditatie als minder belastend en als zinvoller beschouwd? Leidt het tot administratieve drukte op instellingsniveau. Door meer te vertrouwen op checks and balances binnen de onderwijsgemeenschap en op de verbinding met de samenleving, wordt verticale verantwoording minder.

In het experiment heeft de NVAO geen rol bij opleidingsbeoordeling op standaard 2 en 3; de instelling is daarvoor verantwoordelijk. Dat zal dan ook de focus zijn van de evaluatie. Dat neemt niet weg dat ook van belang is oog te hebben voor de opleidingsbeoordeling door de NVAO op standaard 1 en 4. Zijn peers en de NVAO in staat gebleken om standaard 2 en 3 echt aan de instelling over te laten en zich te beperken tot aspecten die leiden tot een afweging en oordeel op standaard 1 en 4? Ervaren instellingen ook voordeel van het experiment bij de opleidingsaccreditatie? En wat betekent dit voor de beoordeling in het kader van de instellingstoets kwaliteitszorg

⁷ Laatstelijk bekendgemaakt in de consultatiefase op www.internetconsultatie.nl/wetaccreditatieopmaat.

dan wel, bij opleidingen met een uitgebreide opleidingsbeoordeling en geen ITK, voor de beoordeling van de kwaliteitszorg op opleidingsniveau? Tot slot hebben beide sporen van de doorontwikkeling van het accreditiekader vergelijkbare doelstellingen. In dat licht is het zinvol om te bezien in hoeverre betreffende doelstellingen binnen het experiment instellingsaccreditatie worden gerealiseerd ten opzichte van de mate waarin de doelstellingen binnen het reguliere stelsel tot uiting komen. Verder moet de evaluatie uitwijzen welke factoren en elementen van belang zijn om de doelstellingen te bereiken, zodat ook instellingen daarvan kunnen leren en daar bij in de inrichting van hun kwaliteitszorgsysteem hun voordeel mee kunnen doen. Gegeven de wens van de regering om het accreditatiestelsel interactief door te ontwikkelen wordt er een monitorgroep ingesteld.

De evaluatie zal in het vijfde jaar na de invoering van instellingsaccreditatie worden uitgevoerd. In die evaluatie wordt bezien in hoeverre de volgende doelstellingen zijn gerealiseerd:

- Er worden substantieel minder lasten ervaren.
- Kwaliteit: de kwaliteit van het hoger onderwijs blijft voldoende gewaarborgd. Het stelsel biedt aan studenten, werkgevers en de samenleving als geheel voldoende vertrouwen over de kwaliteit van het onderwijs.
- Docenten, studenten en bestuurders ervaren meer eigenaarschap ten aanzien van de kwaliteitsborging door de ruimte die met het experiment wordt geboden. Met het experiment wordt ingezet op het versterken van de kwaliteitscultuur, onder meer doordat docenten en studenten een grotere rol krijgen in het accreditatieproces. Daarmee wint het gesprek over de kwaliteit van het onderwijs meer aan gewicht; kwaliteitsverbetering krijgt een prominentere rol in het kwaliteitszorgsysteem.
- Het stelsel gaat uit van vertrouwen. De actoren in het accreditatieproces hebben een kritische houding maar vanuit vertrouwen.
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het leveren van transparante informatie wat betreft informatie en garanties voor studenten, werkgevers en andere maatschappelijke actoren over de kwaliteit van de opleidingen in het hoger onderwijs.

Bovenstaande criteria gelden ook voor spoor 1 maar gelet op het innovatieve karakter van het experiment worden voor het experiment in elk geval de volgende criteria aan toegevoegd:

- Transparantie: instellingen hebben alle opleidingsevaluaties en te ondernemen acties op heldere en toegankelijke wijze openbaar gemaakt.
- Studenten: studenten worden meer betrokken bij de evaluatie en verbetering van onderwijskwaliteit.
- Medezeggenschapsraden en opleidingscommissies nemen een kritische positie in en dragen effectief bij aan de verbetering van de onderwijskwaliteit.

Bezien wordt of de randvoorwaarden van het experiment instellingsaccreditatie in ere zijn gehouden, dat is een basisvereiste. Daarbij gaat het om een drietal randvoorwaarden:

- Het stelsel is doeltreffend, doelmatig en toekomstbestendig.
- Het stelsel zet aan tot verbetering.
- Het stelsel voldoet aan internationale normen ten aanzien van kwaliteitszorg in het hoger onderwijs.

Concreet betekent dat de minister het experiment op drie aspecten evalueert die overeenkomen met de doelstellingen. Het eerste aspect betreft de kwaliteitscultuur binnen de deelnemende instelling. Onderzocht wordt of deze is verbeterd waarbij gekeken wordt in hoeverre de ruimte die het experiment biedt om zelf invulling te geven

aan de standaarden 2 en 3 en de inrichting van de samenstelling van panels is benut door de deelnemende instelling. Ook wordt onderzocht welke invloed dit heeft gehad op het accreditatieproces.

Binnen het experiment krijgen de deelnemende instellingen meer vrijheid om zelf de accreditatie van opleidingen vorm te geven op de standaarden 2 en 3. Ook wordt onderzocht op welke manier de deelnemende instellingen de openbaarmaking van de visitatierapporten hebben vorm gegeven. Ten slotte wordt binnen dit aspect onderzocht hoe de overige ruimte die het experiment biedt benut is door de deelnemende instellingen.

Het tweede aspect aan de hand waarvan dit experiment geëvalueerd wordt is het eigenaarschap van studenten en docenten. Er wordt in ieder geval onderzocht hoe het experiment de rol en het vertrouwen van studenten en docenten in het accreditatieproces heeft beïnvloed. Het derde aspect van de evaluatie ziet op de doelmatigheid van het accreditatiestelsel. Hierbij wordt in ieder geval onderzocht hoe het experiment de feitelijke en ervaren administratieve lasten van studenten en docenten heeft beïnvloed.

7. Administratieve lasten

Een van de doelstelling van dit experiment is het terugbrengen van de ervaren lasten. Daar worden niet alleen de lasten die voortvloeien uit informatieverplichtingen vanwege wet- en regelgeving (administratieve lasten) onder verstaan, maar ook de lasten zoals deze worden gevoeld door docenten, bestuurders en medewerkers bij de opleidingen en instellingen. Het oordeel van instellingen of de lastendruk hoog of laag is, heeft niet alleen te maken met de feitelijke hoeveelheid tijd, geld en energie die gemoeid is met het afleggen van verantwoording, maar ook met de mate waarin die lasten opwegen tegen de gevoelde baten.

Het verwachte effect van het experiment op de administratieve lasten is een netto reductie van ca. € 1.992.000. Dit wordt verwacht in het geval dat zes instellingen deelnemen aan het experiment over een periode van zes jaar. Gemiddeld is dit per instelling een reductie van ca. € 332.000. De omvang van een deelnemende instelling (aantal opleidingen) kan variëren en is bepalend voor de winst die geboekt kan worden. Het effect op de administratieve lasten is bepaald op twee niveaus: de instelling en de opleiding. Tevens is een onderscheid gemaakt tussen eenmalige en structurele lasten, over een periode van zes jaar.

Op instellingsniveau zullen de administratieve lasten eenmalig hoger worden:

- Instellingen die deel willen nemen aan het experiment dienen een aanvraag in bij de minister, voorzien van een plan en het akkoord van de medezeggenschap.
- Daarnaast is er sprake van informatieverplichtingen ten behoeve van monitoring en evaluatie en evalueatie van het experiment. Deels vallen deze informatieverplichtingen samen met, of kunnen worden gecombineerd met de (inhoud van de) rapportages die sowieso in het kader van de interne kwaliteitszorg worden opgemaakt.
- Ten slotte worden de instellingen geacht deel te nemen aan monitoring en informatie-uitwisseling met collega's van deelnemende instellingen.

Op opleidingsniveau zullen de lasten netto structureel lager uitvallen:

- De instelling maakt zelf rapporten over de opleidingskwaliteit (in elk geval t.a.v. standaarden 2 en 3) openbaar. Dit betreft een toename van lasten ten opzichte van de wettelijke plicht tot openbaarmaking die nu ook al geldt.
- Twee van de vier standaarden worden nog door de NVAO beoordeeld. Dat betekent dat de instelling slechts over standaard 1 en 4 een visitatierapport naar

de NVAO hoeft te sturen, niet over standaard 2 en 3. Dit betreft een aanzienlijke reductie van administratieve lasten.

- Het experiment maakt het mogelijk dat beoordelingen niet langer in gedifferentieerde eindoordelen resulteren (zowel op standaardniveau als voor de opleiding als geheel). Dit betreft eveneens een reductie van administratieve lasten, aangezien de onderbouwing van oordelen hierdoor minder specificaties vereist.

Als referentiekader voor de berekening is gebruik gemaakt van de lastenreductie zoals voorzien in het wetsvoorstel Accreditatie op maat. De verwachte lastenreductie van het experiment wordt dus afgezet tegen de situatie die geldt bij inwerkingtreding van genoemd wetsvoorstel.

Tot slot, de instelling heeft een belangrijke rol ten aanzien van lastenvermindering in het experiment. De instelling krijgt in het experiment de ruimte om twee standaarden zelf in te richten. Het is niet de bedoeling dat deze ruimte wordt ingevuld met administratieve procedures die voor docenten meer lasten opleveren.

8. Verhouding tot internationaal recht

Het Nederlands Vlaams Accreditatieverdrag biedt op basis van artikel 1, eerste lid, van het verdrag de ruimte om te kunnen experimenteren met systemen van kwaliteitszorg. Immers, de taakomschrijving van de NVAO en de regelgeving omtrent accreditatie wordt bij wet geregeld.

Daarnaast heeft Nederland zich via opname van de NVAO in het European Quality Assurance Register for Higher Education (EQAR) en het NVAO-lidmaatschap van het ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education AISBL) gebonden aan de ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area). De ESG zijn als minimumnorm van toepassing op de instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie.

Het besluit heeft in theorie mede betrekking op Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba). Er zijn echter geen instellingen voor hoger onderwijs met opleidingen in Caribisch Nederland, dus geen instellingen die deel zouden kunnen nemen aan het experiment.

9. Uitvoering en handhaafbaarheid (PM)

De uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid wordt getoetst door DUO (inclusief bevraging van de Inspectie voor het onderwijs en de Auditdienst Rijk) en de NVAO. De resultaten daarvan zijn: PM.

10. Privacy Impact Assessment

Er is een Privacy Impact Assessment Rijksdienst (PIA) uitgevoerd ten aanzien van dit experiment. Dit assessment heeft opgeleverd dat verwerking van persoonsgegevens in het kader van het experiment uitsluitend NAW gegevens zal behelzen. Er vindt immers beoordeling van ingediende aanvragen plaats waarbij uitsluitend persoonsgegevens van contactpersonen of auteurs van rapportages zullen worden verwerkt. De beoordeling ligt binnen de doelstelling waarvoor de persoonsgegevens in de aanvraag zijn verwerkt.

Ook indiening van verdere documentatie gebeurt onder primaire verantwoordelijkheid van de deelnemende instellingen en alle door het ministerie te verrichten verwerkingen liggen in het verlengde van het doel waarvoor de persoonsgegevens zullen zijn verkregen en verwerkt door de instellingen.

Op rijksniveau behoeven voor de uitvoering van dit experiment geen extra maatregelen te worden getroffen die gericht zijn op de bescherming van persoonsgegevens.

11. Gevolgen voor de Rijksbegroting

PM

12. Adviezen, overleg en internetconsultatie

Instellingen, studenten, docenten en andere betrokkenen zijn vanaf de start actief betrokken geweest bij de doorontwikkeling van het accreditatiestelsel. De doorontwikkeling uit zich zowel in spoor 1 als 2. De doorontwikkeling kenmerkt zich dan ook door een interactieve opzet, waarbij input vanuit het veld is verzameld en op diverse momenten is gebruikt ten behoeve van de verdere beleidsontwikkeling.

Rondgang

De minister van OCW is gestart met een rondgang langs verschillende hoger onderwijsinstellingen om met ervaringsdeskundigen en experts te spreken over het accreditatiestelsel. Er is een stuurgroep – ondersteund door een projectgroep – in het leven geroepen die de minister heeft geadviseerd over de contouren waarbinnen het accreditatiestelsel doorontwikkeld zou moeten worden. In deze stuurgroep zijn de koepelorganisaties VSNU, Vereniging Hogescholen en NRTO, de studentenorganisaties ISO en LSVb, de NVAO en de Inspectie van het onderwijs en het Ministerie van OCW vertegenwoordigd. Deskundigen – onder wie docenten en studenten, maar ook evaluatiebureaus, secretarissen en het werkveld – zijn ook betrokken bij de verdere uitwerking van de contouren van het accreditatiestelsel. Ook is er een vergelijkend onderzoek uitgezet naar nationale accreditatie- en kwaliteitszorgsystemen in andere landen.⁸ De inzichten daarvan zijn benut door de stuurgroep in het advies dat zij heeft uitgebracht. Na de verzending van de Kamerbrief 'Accreditatie op maat', en het stuurgroepadvies dat daaraan ten grondslag lag, zijn expertmeetings georganiseerd over de uitwerking daarvan.

Advies stuurgroep

De stuurgroep onderschrijft de conclusie van de overkoepelende evaluatie uit 2013 dat het accreditatiestelsel in de kern goed functioneert, maar ziet ook een aantal knelpunten dat bij de doorontwikkeling van het stelsel aandacht behoeft.⁹ Op basis van haar analyse heeft de stuurgroep een aantal voorstellen gedaan. De stuurgroep adviseert om het huidige stelsel niet zozeer op de schop te doen, maar datgene wat goed werkt te behouden en te optimaliseren. Ze stelt voor om voort te bouwen op de systematiek van het huidige stelsel en deze vorm te geven op een wijze die meer recht doet aan het eigenaarschap van de professional en aan het principe om verdiend vertrouwen meer te belonen. Bovendien heeft de stuurgroep voorgesteld om met een experiment ervaring op te doen met instellingsaccreditatie. Met dit instrument krijgt een instelling een grotere verantwoordelijkheid toebedeeld om haar kwaliteitszorg op orde te hebben en een groter aandeel in de wijze waarop visitaties van opleidingen worden georganiseerd. De minister van OCW heeft de aanbevelingen van de stuurgroep in grote lijnen overgenomen en heeft in het verlengde daarvan de contouren van het doorontwikkelde accreditatiestelsel geschetst. Daarover heeft zij de Tweede Kamer der Staten-Generaal geïnformeerd in de brief 'Accreditatie op maat'. In overleg met de Tweede Kamer is de huidige invulling van het experiment instellingsaccreditatie met beperkte opleidingsaccreditatie tot stand gekomen.

⁸ CHEPS, *Voor niets gaat de zon 3.0 op. Kwaliteitszorg- en accreditatiestelsels in enkele buitenlandse hogeronderwijsystemen en hun administratieve lasten*. Oktober 2014.

⁹ Stuurgroep Accreditatie 3.0, *Accreditatie op maat. Een doeltreffend en gedifferentieerd accreditatiestelsel*. Juni 2015.

Expertmeetings

Het ministerie van OCW heeft een aantal bijeenkomsten georganiseerd om experts te raadplegen over de uitwerking van de contouren van de doorontwikkeling van het accreditatiestelsel zoals beschreven in genoemde Kamerbrief. Onder deze experts bevonden zich docenten, studenten, opleidingsdirecteuren, kwaliteitszorgmedewerkers en andere ervaringsdeskundigen. Deze bijeenkomsten hebben waardevolle en praktische inzichten opgeleverd voor de concrete uitwerking van de contouren. Veel van deze inzichten zijn verwerkt in de vormgeving van eerder genoemde maatregelen, zowel ten aanzien van de voorgenomen wetswijziging, de aanpassing van het accreditatiekader en de werkwijze van de verschillende betrokken organisaties, evenals ten aanzien van de nadere uitwerking van het experiment instellingsaccreditatie dat met dit besluit mogelijk wordt gemaakt.

Tot slot is met instellingen die interesse hebben getoond om deel te nemen aan het experiment instellingsaccreditatie het gesprek gevoerd over de verdere invulling van het experiment.

13. Voorhangprocedure

PM

Artikelsgewijze toelichting

Grondslagen van dit besluit

- In artikel 1.7a, eerste en tweede lid, van de wet is de grondslag opgenomen om bij amvb af te wijken van de wet in verband met een experiment.
- Artikel 5a.2, eerste lid, van de wet geeft de grondslag om, gelezen in samenhang met artikel 1.7a van de wet, krachtens de wet aan de NVAO andere taken op te dragen dan de in dat lid reeds genoemde taken. Van die mogelijkheid wordt in dit experiment gebruik gemaakt.

Dit experiment bevat afwijkingen van de hoofdstukken 5a, 9, 10 en 11 van de wet. In de algemene bepalingen van de wet is in artikel 1.18 de algemene kwaliteitszorg beschreven. Dat artikel wordt ten aanzien van de accreditatie van opleidingen van de instellingen voor hoger onderwijs uitgewerkt in hoofdstuk 5a. Van die uitwerking in hoofdstuk 5a kan bij experimenteerbevel worden afgeweken. Conform artikel 1.18 van de wet voorziet het instellingsbestuur in een regelmatige beoordeling, mede door deskundigen, van de kwaliteit van de werkzaamheden van de instelling voor hoger onderwijs. Ook nemen, zoals gebruikelijk, in het experiment studenten plaats in het visitatiepanel. De aspecten van kwaliteit en het accreditatiekader blijven leidend bij het experiment. Ten aanzien van de onderwijsleeromgeving en toetsing en examinering wordt in het experiment het instellingsbestuur de mogelijkheid gegeven om een andere werkwijze dan de werkwijze van de NVAO te hanteren en daarmee af te wijken van het accreditatiekader, bedoeld in artikel 5a.2a van de wet. Het visitatierapport wordt binnen 7 dagen openbaar gemaakt aan de onderwijsgemeenschap en binnen een redelijke termijn algemeen toegankelijk.

Waar het gaat om de samenwerking van instellingen binnen een visitatiegroep, uitgewerkt in artikel 5a.2, tweede lid en lid 3a, van de wet, kan het instellingsbestuur er voor de duur van het experiment voor kiezen om de opleidingen die deelnemen aan het experiment niet te laten indelen in de visitatiegroepen. De vergelijkbaarheid van opleidingen en de samenwerking wordt in dat geval op een door de instelling te bepalen wijze vormgegeven.

Artikel 1

In dit besluit worden verschillende begrippen gebruikt die in artikel 1 zijn gedefinieerd.

deelnemende instelling: de instellingen die na selectie deelnemen aan het experiment.

instellingen voor hoger onderwijs: waar wordt gesproken over instellingen voor hoger onderwijs, wordt verwezen naar de bekostigde en niet-bekostigde instellingen voor hoger onderwijs.

instellingsbestuur: waar wordt gesproken over instellingsbestuur, wordt verwezen naar het bestuur van bekostigde instellingen en het bestuur van niet-bekostigde instellingen voor hoger onderwijs.

instellingstoets kwaliteitszorg: het keurmerk dat is verkregen na de instellingsbeoordeling bedoeld in titel 2a van hoofdstuk 5a van de WHW.

kwaliteitsaspecten I: in geval van een instellingstoets kwaliteitszorg worden vier kwaliteitscriteria beoordeeld. De kwaliteitsaspecten I (het beoogde en gerealiseerde eindniveau; een verwijzing naar de criteria genoemd in artikel 5a.13f, eerste lid, onderdelen a en c, van de wet) worden ook binnen de reikwijdte van dit experiment door de NVAO beoordeeld. In het spraakgebruik gaat het om de standaarden 1 en 4. Omdat de standaarden 1 en 4 uit het accreditatiekader echter niet geheel hetzelfde luiden als de genoemde kwaliteitsaspecten uit de WHW, wordt in dit besluit de terminologie uit de wet gevolgd. De standaarden 1 en 4 vormen een invulling van de kwaliteitsaspecten I uit de wet. Voor zover het een instelling betreft zonder instellingstoets kwaliteitszorg gaat het om de kwaliteitsaspecten I, genoemd in artikel 5a.8, tweede lid, van de wet (de uitgebreide opleidingsbeoordeling).

kwaliteitsaspecten II: in geval van een instellingstoets kwaliteitszorg worden vier kwaliteitscriteria beoordeeld. De kwaliteitsaspecten II (inhoud en opzet van het onderwijsprogramma, de kwaliteit van het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen respectievelijk de deugdelijkheid van beoordeling, toetsing en examinering van de studenten; een verwijzing naar de criteria genoemd in artikel 5a.13f, eerste lid, onderdelen b en d, van de wet) worden binnen de reikwijdte van dit experiment in de eerste plaats op een door de instelling gekozen wijze beoordeeld. In het spraakgebruik gaat het om de standaarden 2 en 3. Omdat de standaarden 2 en 3 uit het accreditatiekader echter niet geheel hetzelfde luiden als de genoemde kwaliteitsaspecten uit de WHW, wordt in dit besluit de terminologie uit de wet gevolgd. De standaarden 2 en 3 vormen een invulling van de kwaliteitsaspecten II uit de wet. Voor zover het een instelling betreft zonder instellingstoets kwaliteitszorg, gaat het in dit besluit – waar over kwaliteitsaspecten II wordt gesproken – over de kwaliteitsaspecten b, d, e, f en g, genoemd in artikel 5a.8, tweede lid, van de wet (de uitgebreide opleidingsbeoordeling). In termen van de standaarden gaat het dan om de bij die kwaliteitsaspecten behorende standaarden van de uitgebreide opleidingsbeoordeling.

medezeggenschapsraad: de centrale medezeggenschap van instellingen voor hoger onderwijs. Als het instellingsbestuur de Wet op de ondernemingsraden van toepassing heeft verklaard gaat het om de gemeenschappelijke vergadering van de universiteit, Open Universiteit of hogeschool. Indien er geen sprake is van een gemeenschappelijke vergadering dan gaat het om de universiteitsraad of medezeggenschapsraad bedoeld in de artikelen 9.31 respectievelijk 10.17 of 11.13 van de wet.

NVAO: de Nederlands-Vlaamse accreditatieorganisatie is het accreditatieorgaan dat in artikel 5a.2 van de wet wordt bedoeld.

wet: waar wordt gesproken over de wet wordt de WHW bedoeld.

Artikel 2

Met dit experiment wordt onderzocht of de instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie leidt tot een verbetering van de kwaliteitscultuur binnen de instellingen, meer eigenaarschap voor studenten en docenten en of het leidt tot een doelmatiger accreditatiestelsel. Administratieve lasten zijn de kosten voor onderwijsinstellingen om te voldoen aan informatieverplichtingen voortvloeiend uit wet- en regelgeving van de overheid. In onderdeel c wordt met administratieve lasten bedoeld de kwantitatieve berekening hiervan. Voor de ervaren lasten gaat om lastendruk die betrokkenen bij de accreditatie ervaren.

De doelstelling van het experiment wordt uitgebreider toegelicht in het algemeen deel van deze toelichting.

Artikel 3

Binnen de duur van het experiment kan op basis van een toelating tot het experiment worden gewerkt conform de bepalingen in dit besluit.

Artikel 4

Binnen het experiment is het voor de deelnemende instellingen mogelijk om voor de beoordeling van de kwaliteitsaspecten II zelf een visitatiepanel samen te stellen en om voor de duur van het experiment niet deel te nemen aan de reguliere visitatiegroepen. De afwijkingen van artikel 5a.2, tweede lid, van de wet zijn geregeld in artikel 13 van dit besluit bij de voorwaarden voor de lichtere opleidingsaccreditatie.

Artikel 5

Eerste lid. De kaders voor de instellingsaccreditatie worden voor dit experiment neergelegd in bijlage 1 bij dit besluit. Uitgangspunt is het op grond van de wet voorgeschreven en via wettelijke procedures tot stand gekomen accreditatiekader, maar de noodzakelijke afwijkingen zijn in de bijlage geregeld om binnen de reikwijdte van de delegatiegrondslag van artikel 1.7a van de wet te blijven.

Tweede lid. De instellingen hoeven voor de beoordeling van de kwaliteitsaspecten II niet te voldoen aan het accreditatiekader. Wel worden de standaarden, opgenomen in bijlage 2, ontleend aan de in 2015 te Brussel vastgestelde *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*, als minimumnorm voorgeschreven.

Artikel 6

De instelling krijgt op zijn aanvraag een verlening of afwijzing van een instellingsaccreditatie in de zin van dit experiment. Wanneer een instellingsaccreditatie wordt verleend worden de opleidingen beoordeeld op basis van de regels die zijn opgenomen in paragraaf 2.5 van dit besluit. De opleidingen die in het besluit worden genoemd kunnen bijvoorbeeld ook alle opleidingen van een faculteit zijn.

Artikel 7

De genoemde artikelen uit de wet schrijven voor wanneer de centrale medezeggenschap op een hogeschool, universiteit of op de Open Universiteit instemmingsrecht heeft op beslissingen van het instellingsbestuur. Naast de bestaande instemmingsbevoegdheden wordt voor het experiment een extra instemmingsrecht geregeld in artikel 9, eerste lid, onder a, van dit besluit. In die zin wordt van de wet afgeweken. De mogelijkheid om daar in een experimenteerbesluit van af te wijken is genoemd in artikel 1.7a, eerste lid, onderdelen e, f en g, van de wet.

Artikel 8

Eerste lid. Het instellingsbestuur kan tot uiterlijk acht weken na de datum van inwerkingtreding een verzoek bij Onze Minister indienen tot deelname aan het

experiment. Onze Minister kan het verzoek tot deelname aan het experiment van de instelling voor het hoger onderwijs goedkeuren indien aan alle voorwaarden zijn voldaan.

Tweede lid. Indien na aanvang van de experimenteerperiode minder dan zes instellingen voor hoger onderwijs zijn toegelaten tot het experiment kan Onze Minister in het eerste jaar alsnog andere instellingen toelaten. Zij dienen evengoed te voldoen aan de voorwaarden voor deelname aan het experiment.

Artikel 9

Eerste lid. In het eerste lid is beschreven dat de beslissing tot deelname aan het experiment op aanvraag wordt genomen. Ook zijn vier voorwaarden genoemd waaraan elke aanvrager moet voldoen.

Onderdeel a. Om deel te nemen aan het experiment moet er voldoende draagvlak zijn onder studenten en docenten. Om dit te waarborgen heeft de medezeggenschapsraad (zie de begripsbepaling) instemmingsrecht op deelname aan het experiment. In beginsel bestrijkt de deelname aan het experiment alle opleidingen van de instelling, het geeft althans die mogelijkheid. Als de instelling slechts met een beperkt aantal opleidingen deel wil nemen, gaat dat in overleg met de medezeggenschapsraad (zie artikel 12).

Indien het een niet-bekostigde instelling voor het hoger onderwijs betreft, kan er op een andere manier aangetoond worden dat er voldoende draagvlak is onder studenten en docenten voor deelname aan het experiment. De wijze waarop de niet-bekostigde instellingen dit aantonen, is vormvrij.

Onderdeel b. Aan het experiment kunnen alleen opleidingen deelnemen die minimaal één keer zijn geaccrediteerd. Alleen een toets nieuwe opleiding is dus onvoldoende voor deelname.

Onderdeel c. De instelling moet ten aanzien van de opleidingen waarmee zij wil deelnemen aan het experiment beschrijven hoe zij de kwaliteit naar de toekomst toe kan verbeteren door te beschrijven hoe zij de met dit experiment geboden ruimte ten aanzien van de kwaliteitsaspecten II gaat benutten. De NVAO ziet erop toe dat dit document aanwezig is bij de aanvraag (zie artikel 10, tweede lid). Deze voorwaarde correspondeert met de deelname-eis die in het algemeen deel van de toelichting wordt beschreven onder de noemer 'verbetercapaciteit ten aanzien van de toekomst'.

Onderdeel d. Voor zover een instelling voor hoger onderwijs in de zes jaar voorafgaand aan de aanvraag tot deelname aan het experiment een herstelopdracht en herstelperiode heeft gehad, kan die instelling alleen deelnemen aan het experiment indien in alle gevallen voldoende verbetering was getoond, wat heeft geresulteerd in een positief oordeel over de opleiding of tot de conclusie heeft geleid dat de aanvraag tot verlening van accreditatie is ingetrokken. Deze voorwaarde correspondeert met de deelname-eis die in het algemeen deel van de toelichting wordt beschreven onder de noemer 'verbetercapaciteit ten aanzien van het verleden'.

Tweede lid. Instellingen waaraan geen instellingstoets kwaliteitszorg is verleend, kunnen alleen deelnemen als zij voldoen aan het eerste lid en aan de aanvullende voorwaarde die geldt op grond van het tweede lid. Het instellingsbestuur moet ten aanzien van de voorwaarde, genoemd in artikel 5a.8, tweede lid, onder g, van de wet (de opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg gericht op de systematische verbetering van de opleiding), een goed of excellent hebben behaald bij de NVAO-beoordeling van alle opleidingen aan de instelling. Die eis geldt voor alle opleidingsbeoordelingen die in de zes jaar voorafgaand aan de aanvraag zijn voltooid.

Artikel 10

Eerste en tweede lid. Voordat Onze Minister besluit of een onderwijsinstelling mag deelnemen aan het experiment, vraagt hij advies aan de NVAO. De NVAO beoordeelt of een onderwijsinstelling voldoet aan de in artikel 9 genoemde voorwaarden. De NVAO

toetst de voorwaarde genoemd in artikel 9, eerste lid, onder c, door te toetsen of er daadwerkelijk een beschrijving aanwezig is

Derde en vierde lid. Maximaal zes onderwijsinstellingen nemen deel aan het experiment. Indien meer dan zes instellingen een aanvraag tot deelname aan het experiment indienen adviseert de NVAO Onze Minister welke zes onderwijsinstellingen mogen deelnemen. De NVAO beoordeelt of de diversiteit die het hoger onderwijs kenmerkt voldoende tot uiting komt en baseert de selectie van instellingen die deel mogen nemen aan het experiment hierop. Ook de resterende looptijd van de aan de instelling verleende instellingstoets kwaliteitszorg is relevant omdat een instelling die al langer een instellingstoets kwaliteitszorg heeft, ook langer ervaring heeft met het op orde hebben en houden van de interne kwaliteitszorg, wat vertrouwen geeft voor de deelname aan het experiment. De NVAO adviseert de minister hierover.

Artikel 11

Eerste lid. In het eerste lid is geregeld dat een instelling die is toegelaten tot het experiment van rechtswege een verlening van een instellingsaccreditatie in de zin van dit experiment krijgt.

Tweede lid. De instellingsaccreditatie geeft gedurende de looptijd van dit experiment de mogelijkheid tot het doen van opleidingsaccreditaties volgens de voorwaarden van paragraaf 2.5 van dit besluit. Een opleidingsbeoordeling die al loopt voordat de vervaldatum is gepasseerd kan worden afgemaakt conform de regels die gelden voor instellingen met instellingsaccreditatie.

Derde lid. Net als bij de reguliere accreditatieprocedure wordt ook voor de accreditatieprocedure in het kader van dit experiment een kostenvergoeding gerekend voor de werkzaamheden van de NVAO.

Artikel 12

Eerste lid. Het instellingsbestuur kan besluiten om niet met alle opleidingen van de instelling voor hoger onderwijs deel te nemen aan het experiment, bijvoorbeeld slechts met een aantal instituten binnen de hogeschool of slechts met enkele faculteiten binnen de universiteit. Indien het instellingsbestuur dit besluit, moet het instellingsbestuur dit uiterlijk na het verkrijgen van instellingsaccreditatie mededelen aan de NVAO.

Tweede lid. Gedurende het experiment kan het instellingsbestuur besluiten om de aanvankelijke keuze van deelnemende opleidingen te wijzigen. Alvorens dit te besluiten moet de medezeggenschap daarmee instemmen. Het instellingsbestuur behoeft geen toestemming te vragen aan Onze Minister om met deze opleidingen deel te nemen aan het experiment. De instellingsaccreditatie omvat namelijk in beginsel alle opleidingen van een deelnemende instelling. Wel wordt de wijziging in de deelname van opleidingen medegedeeld aan de NVAO, wat van belang is voor de planning en organisatie van visitaties.

Artikel 13

Eerste lid. Binnen het experiment is het voor de deelnemende instellingen mogelijk zelf een visitatiepanel samen te stellen. Op grond van artikel 5, tweede lid, geldt daarvoor standaard 2.4, genoemd in bijlage 2 van dit besluit, ontleend aan standaard 2.4 van de ESG. Daarin is in ieder geval vereist dat de externe kwaliteitsbeoordeling wordt uitgevoerd door een groep externe experts waar ten minste ook een student onderdeel van uitmaakt. In bijlage 1 bij dit besluit is voorts nog geregeld dat de groep bestaat uit minimaal drie externe experts. In de ESG zijn ter uitwerking van de standaarden ook richtlijnen gegeven voor de samenstelling en selectie van de leden van het visitatiepanel. De richtlijnen die het belang van de standaard toelichten en uiteenzetten

hoe de standaarden in de praktijk gebracht kunnen worden, zijn niet in deze bijlage opgenomen.

Tweede lid. De instelling kan ervoor kiezen dat hetzelfde panel dat de kwaliteitsaspecten II beoordeelt ook de kwaliteitsaspecten I beoordeelt. In dat geval geldt hetzelfde instemmingsvereiste van de NVAO op de samenstelling van het panel als voor de kwaliteitsaspecten I geldt.

Derde lid. Normaliter worden opleidingen door de NVAO ingedeeld in visitatiegroepen. De deelnemende instellingen kunnen ervoor kiezen daar voor de duur van het experiment niet aan deel te nemen. Indien de instelling daarvoor kiest, geeft zij op andere wijze invulling aan de beoordeling van de vergelijkbaarheid van de opleidingen ten aanzien van de kwaliteitsaspecten I. Dat is, met uitzondering van hetgeen is opgenomen in dit besluit, verder vormvrij.

Artikel 14

Eerste lid. De NVAO beoordeelt uitsluitend het adviesrapport voor de kwaliteitsaspecten I.

Tweede en derde lid. De instelling is vrij in de inrichting van de beoordeling van de kwaliteitsaspecten II. Het accreditatiekader hoeft voor de kwaliteitsaspecten II binnen het experiment niet gevolgd te worden, met uitzondering van enkele minimumnormen die in bijlage 1 bij dit besluit zijn genoemd. Bijlage 1 bevat enkele afwijkingen van het accreditatiekader die nog niet in algemene zin zijn geregeld in de overige artikelen van dit besluit. Wel zijn de standaarden van bijlage 2 als minimumnorm gesteld. Bijlage 2 bevat een vertaling van de ESG van 2015, met dien verstande dat in de bijlage alleen de standaarden en niet de richtlijnen zijn opgenomen. De instelling hoeft de kwaliteitsaspecten II niet aan de NVAO te verantwoorden. Wanneer de instelling er dus voor kiest om de vier standaarden door hetzelfde panel te laten beoordelen, kan het adviesrapport voor de kwaliteitsaspecten I worden gesplitst van het adviesrapport voor de kwaliteitsaspecten II.

Vierde lid. De instelling is vrij om het moment te bepalen waarop de opleidingsbeoordeling plaatsvindt. Dat mag gelijktijdig maar ook ongelijktijdig voor de kwaliteitsaspecten I en kwaliteitsaspecten II. De beoordeling van de kwaliteitsaspecten II gebeurt ten minste eens in de zes jaar. Dat betekent tevens dat de opleiding gedurende de experimenteerperiode ten minste een maal wordt beoordeeld op de kwaliteitsaspecten II. De beoordeling van de kwaliteitsaspecten II mag niet later plaatsvinden dan twee jaar na afloop van de geldigheidsduur van de laatste accreditatie of drie jaar als die accreditatie was verlengd (in verband met de indeling in de clusters).

Artikel 15

Het instellingsbestuur heeft binnen dit experiment een zorgplicht ten aanzien van de borging van de wettelijke beroepsvereisten. Wanneer de instelling deelneemt met een opleiding die opleidt tot een gereguleerd beroep, zoals het architectenberoep, dient het instellingsbestuur te borgen dat de wettelijke beroepsvereisten worden beoordeeld.

Artikel 16

Eerste en tweede lid. De beoordeling van de kwaliteitsaspecten II wordt binnen dit experimenteerbesluit een interne aangelegenheid van de instelling. De verantwoording over de beoordeling van het visitatiepanel gebeurt in de eerste plaats binnen de onderwijsgemeenschap. Daartoe wordt het rapport binnen zeven dagen intern openbaar gemaakt. De externe openbaarmaking, bijvoorbeeld via de website, gebeurt op een transparante wijze door de instelling, en binnen een redelijke termijn nadat het oordeel is verkregen. Als de NVAO de kwaliteitsaspecten I nog niet heeft beoordeeld, kan deze bekendmaking daarop wachten en dient het binnen redelijke termijn daarna bekendgemaakt te worden.

Artikel 17

De instellingsaccreditatie geeft de instelling de mogelijkheid om de opleidingen die zijn toegelaten tot het experiment conform de procedure voor de lichtere opleidingsaccreditatie te laten beoordelen. Voor het overige geldt de in artikel 5a.9 van de wet geregelde procedure, met dien verstande dat niet alles letterlijk kan worden gelezen en dat artikel overeenkomstig het doel en de strekking van het experiment wordt toegepast. Ten aanzien van de vervaldatum van het accreditatieverlenende besluit geldt artikel 5a.9, zevende lid, van de wet onverkort, dat wil zeggen dat de geldigheidsduur van de accreditatie zes jaar bedraagt. In artikel 26 is bepaald dat dat besluit tot die tijd van kracht blijft, ook na de vervaldatum van dit experimenteerbesluit.

Artikel 18

De deelnemende instelling heeft een aantal verplichtingen die zijn verbonden aan de deelname aan het experiment. De verplichtingen spreken voor zich.

Artikel 19

Wanneer een opleiding van een deelnemende instelling op standaard 4 een onvoldoende haalt, wordt deze opleiding niet langer op basis van de lichtere opleidingsaccreditatie beoordeeld. In dat geval toetst de NVAO ook de overige standaarden, ook als de instelling dat in het kader van het experiment al zelf zou hebben laten doen. Bij een instelling met instellingstoets kwaliteitszorg zijn dit de standaarden van de beperkte opleidingsbeoordeling en bij een instelling zonder instellingstoets kwaliteitszorg de standaarden behorend bij de uitgebreide opleidingsbeoordeling. Deze beoordeling vindt plaats binnen een redelijke termijn, hiervoor hoeft de opleiding niet te worden ingedeeld in een visitatiegroep omdat dat tot ongewenste vertraging zou kunnen leiden. Het panel dat alsnog of opnieuw de kwaliteitsaspecten II moet beoordelen, behoeft in dat geval de instemming van de NVAO. De wettelijke procedure voor de peer review is bij een onvoldoende op standaard 4 dus weer van kracht, met uitzondering van de afwijkingen in dit artikel. Na de herstelperiode beoordeelt de NVAO de opleiding nogmaals op de kwaliteitsaspecten die als onvoldoende zijn beoordeeld.

Artikel 20

Onze Minister kan de instellingsaccreditatie van een deelnemende instelling intrekken in het belang van de kwaliteit van het onderwijs. Alvorens tot intrekking over te gaan brengt de Inspectie van het onderwijs hierover advies uit.

Artikel 21

Afhankelijk van het succes van de pilot kan de medezeggenschap als uitvloeisel van de dialoog binnen de instelling over het experiment zelf het initiatief nemen om het College van Bestuur te adviseren om deelname van betreffende instelling aan de pilot te beëindigen. De medezeggenschapsraad beargumenteert waarom hij vindt dat de pilot voortijdig moet worden beëindigd. Daarbij zal er sprake moeten zijn van nieuwe onvoorziene feiten die er op wijzen dat de kwaliteit van het onderwijs in het geding is; zo kan een nieuwe samenstelling van de medezeggenschapsraad geen reden zijn voor het in gang zetten van de noodremprocedure. Het College van Bestuur zal binnen een redelijke termijn reageren op het advies van de medezeggenschapsraad, met een deugdelijke onderbouwing. Leidt dat niet tot overeenstemming, dan komt de Raad van Toezicht in beeld. De Raad van Toezicht kan een bemiddelende rol vervullen en onderzoekt of er een minnelijke schikking mogelijk is tussen de medezeggenschapsraad en het College van Bestuur. Leidt dat niet tot een gemeenschappelijk beeld, dan staat voor de medezeggenschapsraad de weg open naar geschillencommissie⁵ en ultiem naar de inspectie. De inspectie adviseert Onze Minister in het kader van de brandweerfunctie of het nodig is de pilot bij een instelling te stoppen bij kwaliteitsproblemen. De stap van

de medezeggenschap naar de inspectie bij een onopgelost geschil is in het onderhavige artikel geregeld. Het overige is al in de wet geregeld.

Ook een representatieve vertegenwoordiging van de onderwijsgemeenschap van een niet-bekostigde deelnemende instelling kan in het belang van de kwaliteit van het onderwijs een verzoek tot intrekking van de instellingsaccreditatie indienen. Deze vertegenwoordiging kan bijvoorbeeld bestaan uit de ondernemingsraad (met bijval van studenten) of een medezeggenschapsraad.

Artikel 22

Wanneer een instelling gedurende de experimenteerperiode de instellingstoets kwaliteitszorg verliest of als er voorwaarden aan worden verbonden, kan de instelling niet langer deelnemen aan het experiment.

Artikel 23

Eerste lid. Als het visitatieproces al is gestart, mag de opleidingsaccreditatie worden afgerond conform de voorwaarden in dit besluit.

Tweede lid. Als de kwaliteit van het onderwijs dusdanig in het geding is, kan Onze Minister besluiten dat de visitaties – ook al zijn ze al gestart – conform de wet moeten worden afgerond en niet langer op basis van dit experimenteerbesluit.

Artikel 24

Eerste lid. Het experiment wordt uiterlijk in 2023 door Onze Minister geëvalueerd.

Tweede lid. Daarbij wordt in ieder geval geëvalueerd of het experimenteerbesluit doelmatig is ingericht om voor de toekomst te leren over de wijze waarop experimenten het beste kunnen worden ingericht.

Derde lid. Onze minister kan zich hierbij laten bijstaan door een onafhankelijke deskundige, bijvoorbeeld een onafhankelijk onderzoeksbureau.

Vierde lid. Voor zover de inspectie en de NVAO nog niet op andere wijze betrokken zijn, worden zij in de gelegenheid gesteld hun zienswijze naar voren te brengen op een concept van het verslag over de doeltreffendheid en effecten van het experiment in de praktijk.

Artikel 25

Eerste lid. Onze minister evalueert het experiment op een drietal aspecten, deze aspecten komen overeen met doelen zoals geformuleerd in artikel 2. Het eerste aspect is de kwaliteitscultuur binnen de deelnemende instelling. Om te onderzoeken of de kwaliteitscultuur is verbeterd wordt er in ieder geval onderzocht in hoeverre de ruimte die het experiment biedt om zelf invulling te geven aan de kwaliteitsaspecten II en zelf panels in te richten is benut door de deelnemende instelling. Ook wordt onderzocht welke invloed dit heeft gehad op het accreditatieproces.

Binnen het experiment krijgen de deelnemende instellingen meer vrijheid om zelf de accreditatie van opleidingen vorm te geven op de kwaliteitsaspecten II. Wel moeten de instellingen er zorg voor dragen dat de kwaliteitsaspecten I onderling vergelijkbaar blijven. Hoe de instellingen hiervoor zorg dragen wordt onderzocht. Ook wordt onderzocht op welke manier de deelnemende instellingen de openbaarmaking van de visitatierapporten hebben vormgegeven. Ten slotte wordt binnen dit aspect onderzocht hoe de overige ruimte die het experiment biedt, is benut door de deelnemende instellingen.

Het tweede aspect aan de hand waarvan dit experiment geëvalueerd wordt, is het eigenaarschap van studenten en docenten. Er wordt in ieder geval onderzocht hoe het experiment de rol en het vertrouwen van studenten en docenten in het accreditatieproces heeft beïnvloed.

Het derde aspect van de evaluatie ziet op de doelmatigheid van het accreditatiestelsel. Hierbij wordt in ieder geval onderzocht wat het effect van het experiment is op de administratieve lasten in het accreditatieproces. Ook wordt onderzocht of de instellingen de administratieve verplichtingen die niet meer door de overheid worden gevraagd zelf opnieuw hebben vormgegeven dan wel nog meer daarvoor in de plaats hebben gesteld. Daarnaast wordt onderzocht hoe het experiment de lasten en de ervaren lasten van studenten en docenten heeft beïnvloed.

Tweede lid. Onze Minister evalueert naast de drie aspecten ook de invloed van het experiment op de kwaliteit van onderwijs van de deelnemende opleidingen.

Artikel 26

Het besluit treedt in werking op de dag na de datum van publicatie met het oog op de gewenste aanvraagperiode voor aanvang van de experimenteerperiode die op 1 januari 2018 begint. Met ingang van 2018 kunnen de deelnemende instellingen dus een instellingsaccreditatie krijgen en opleidingen accrediteren op basis van een lichtere opleidingsaccreditatie. Dit besluit wordt in het vijfde jaar (2023) geëvalueerd waarna in 2024 besloten wordt over het vervolg. Zonder verdere aanpassingen vervalt dit besluit na 6 jaar.

Na de vervaldatum van het besluit zijn de verleende accreditaties van kracht tot de vervaldatum van elk individueel accreditatiebesluit (in de terminologie van het wetsvoorstel *Accreditatie op Maat* dus tot aan de volgende datum van herbeoordeling).

Bijlage 1

1. Paragraaf 2.7.4 van het accreditatiekader 2016 schrijft een minimumaantal panelleden voor (vier). Ten behoeve van dit experiment dient het panel uit ten minste drie externe leden te bestaan. Dat betekent dat er naast de voorzitter en het studentlid nog minimaal één panellid moet worden aangesteld.
2. Paragraaf 2.7.4 van het accreditatiekader 2016 schrijft voor dat het panel wordt ondersteund door een secretaris van de NVAO. Ten behoeve van dit experiment kan de secretaris ook uit eigen gelederen komen.
3. Paragraaf 2.4.2 van het accreditatiekader 2016 beschrijft dat voor de accreditatie van bestaande opleidingen een gedifferentieerd eindoordeel kan worden verleend. Voor het experiment wordt geen gedifferentieerd eindoordeel verleend bij de beoordeling. Bij de beoordeling kan dus uitsluitend het oordeel 'voldoende' of 'onvoldoende' worden gegeven.
4. Paragraaf 2.7.3 van het accreditatiekader 2016 beschrijft welke bijlagen bij de aanvraag moeten worden gevoegd. De bijlagen die betrekking hebben op de kwaliteitsaspecten II worden niet bijgevoegd. Voor zover er sprake is van vermenging van de standaarden in de verschillende bijlagen, kan dat door de instelling van elkaar worden gescheiden ten behoeve van dit experiment.

Bijlage 2

In deze bijlage is een vertaling van de standaarden van de ESG (versie 2015) opgenomen. Deze standaarden vormen de minimumnorm voor de beoordeling van de kwaliteitsaspecten II. De bij de standaarden behorende richtlijnen zijn niet opgenomen. Ook deel 3 van de ESG – de standaarden die gelden voor de accreditatieorganisatie – zijn niet opgenomen.

Deze toelichting wordt gegeven mede namens de Minister van Economische Zaken

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussemaker